

Alles wat Onze Lieve Heer en de majesteit verboden heeft

Een onderzoek naar de framing van outlaw motorcycle gangs in Nederlandse kranten

Shannon Bakker

S1649965

02-01-2017

Begeleider: Willem Koetsenruijter

Tweede lezer: Peter Burger

Journalistiek en Nieuwe Media

Universiteit Leiden

Voorwoord

Iedere keer als ik iemand vertelde dat ik bezig was met een masterscriptie over motorbendes kreeg ik een verbaasde blik gevolgd door de vraag 'waarom'? Het meest eerlijke antwoord is: het onderwerp was één van de keuzemogelijkheden en ik zou de kans krijgen om met een mooie grote dataset te werken die al gedeeltelijk was aangelegd door studenten criminologie. Ik had geen enorme passie voor motoren of gevaarlijke mannen, maar terwijl ik bezig was met deze scriptie ontwikkelde ik een rare afwijking: ik volgde opeens al het nieuws over motorbendes en als ik iemand zag met een motorjasje keek ik snel bij welke club en chapter deze persoon hoorde. Zo ben ik opeens enorm geïnteresseerd geraakt in motorclubs. Toch ben ik enorm blij dat de scriptie af is. Om deze reden wil ik Annemieke Salentijn bedanken, die met haar kritische blik de hele scriptie heeft doorlopen en van feedback heeft voorzien, maar bovendien wil ik mijn begeleider, meneer Koetsenruijter, bedanken voor het geduld dat hij opbracht bij de talloze keren dat ik mijn zelf gestelde deadline niet haalde.

Samenvatting

In 2014 verschenen er 2336 artikelen over outlaw motorcycle gangs (OMG's) in de Nederlandse kranten. OMG's zijn motorclubs waarvan de leden zichzelf buiten de wet plaatsen en al sinds de jaren zeventig kent Nederland OMG's. Aanleiding voor dit onderzoek zijn de opvallend verschillende beelden die recent van motorclubs in de media te vinden zijn. Leden van OMG's zijn barbecueënd met Johnny de Mol en Guus Meeuwis op tv te zien, maar ze zijn ook betrokken bij een knokpartij in een Van der Valk-hotel en justitie heeft een poging gedaan de Hells Angels te verbieden. Het onderzoeken van deze verschillende beelden van OMG's in de media was het doel van deze studie. Deze beelden kennen en begrijpen is van belang omdat wij heel vaak geconfronteerd worden met berichtgeving over OMG's. Bovendien bepalen de media of wij OMG's als een probleem zien of niet, we komen zelf immers niet iedere dag een Hells Angel tegen. Bij criminaliteit is het in het algemeen zo dat we via de media te weten komen wat een probleem is. Wat bij OMG's bijzonder is ten opzichte van andere vormen van criminaliteit is dat OMG's zelf actief de media opzoeken. Hierdoor is het mogelijk om te onderzoeken hoe 'criminelen' omgaan met beschuldigingen van justitie en welk beeld zij van zichzelf willen uitdragen.

In dit onderzoek is onderzocht hoe er in de Nederlandse kranten wordt geschreven over OMG's. Hierbij is er speciaal aandacht besteed aan de rol van de bron en de nieuwsaanleiding. Het onderzoek werd uitgevoerd aan de hand van het concept framing. Framing is volgens de definitie van Van Gorp & van der Goot: 'de manier waarop de burger en de media een bepaald onderwerp of kwestie presenteren' (2009, p. 304). Een framingonderzoek naar motorbendes is voor zover ik kan overzien nog niet in Nederland uitgevoerd. Wel is er eerder onderzoek gedaan naar de beeldvorming rond OMG's buiten Nederland. Uit deze onderzoeken blijkt dat OMG's al vanaf de oprichting in verband worden gebracht met criminaliteit en er in Canada sprake was van een *moral panic* rond OMG's (Fuglsang, 2003; Katz, 2011). Een *moral panic* is een disproportionele reactie op een sociaal probleem door de media, politici en het publiek. De veroorzakers van het probleem zijn binnen een *moral panic* *folk devils*. Zij vormen een bedreiging voor de normen en waarden en de levens van nette burgers.

Om te onderzoeken welke bronnen er worden genoemd in artikelen over OMG's en welke beelden deze bronnen uitdragen is eerst een framinganalyse van de evaluatieve beweringen van bronnen in krantenartikelen uitgevoerd. Hieruit bleek dat de belangrijkste bronnen politie, justitie, gemeenten en leden van OMG's zijn. Deze vijf bronnen brengen vier verschillende frames naar voren: het 'georganiseerde misdaad'-frame, het 'folk devils'-frame, het hobbyistenframe en het 'moderne schutterij'-frame. In de tweede ronde werden er volledige artikelen geanalyseerd. In deze ronde werden geen andere frames gevonden, maar zijn de eerder gevonden frames wel aangevuld.

Het 'georganiseerde misdaad'-frame en 'folk devils'-frame zijn negatief over motorbendes. In het eerste frame is het probleem dat OMG's betrokken zijn bij georganiseerde misdaad, bij het tweede frame zijn OMG's een bedreiging voor de openbare orde en de levens van gewone mensen. Het 'georganiseerde misdaad'-frame en 'folk devils'-frame zijn de dominante frames in het debat over OMG's. Zij worden ondersteunt door de meest machtige bronnen: politie en politiek. Het hobbyistenframe en het 'moderne schutterij'-frame reageren op de dominante frames en zijn daarmee counterframes, waarin niet de OMG's het probleem zijn, maar de pers en politiek die OMG's negatief afschilderen. De bronnen in alle vier de frames hebben een duidelijk belang bij het frame dat zij ondersteunen en bij een nieuwsaanleidingen hoort regelmatig een vast frame. Zowel bron als nieuwsaanleiding zijn dus vaak onlosmakelijk verbonden met een frame.

Inhoud

Voorwoord	1
Samenvatting.....	2
1. Inleiding.....	6
1.1. Aanleiding.....	6
1.2. Wetenschappelijke relevantie.....	7
1.3. Maatschappelijke relevantie	8
1.4. Onderzoeksvraag.....	8
1.5. Afbakening.....	8
1.6. Onderzoeksopzet.....	9
1.7. Opbouw scriptie	9
2. Achtergrond.....	11
2.1. OMG's wereldwijd.....	11
2.2. OMG's in Nederland.....	11
3. Theoretisch Kader	14
3.1. Sociale constructie van criminaliteit	14
3.1.1. Sociaal constructionisme.....	14
3.1.2. Constructie van misdaad	15
3.1.3. Moral Panic.....	15
3.2. Beeldvorming rond OMG's.....	16
3.3. Framing.....	17
3.3.1. Framing en nieuwsaanleiding.....	18
3.3.2. Framing en bronnen	19
3.3.3. Dominante frames en counterframes.....	20
3.4. Beweringen.....	20
2.6 Framing en beweringen.....	22
4. Methode.....	23
4.1. Dataset	23
4.2. Kwalitatieve inhoudsanalyse: beweringen.....	24
4.3. Kwalitatieve inhoudsanalyse: nieuwsberichten	26
5. Resultaten	29
5.1. Eerste ronde: beweringen.....	29
5.1.1. Georganiseerde misdaad.....	29

5.1.2.	Folk devils	30
5.1.3.	Hobbyisten	31
5.1.4.	De moderne schutterij.....	32
5.1.5.	Framematrix	34
5.1.6.	Morele basis	34
5.2.	Tweede ronde: nieuwsartikelen.....	34
5.2.1.	Aanvullingen	35
5.2.2.	Framematrix	36
5.2.3.	Nieuwsaanleiding en framing.....	36
6.	Conclusie	38
6.1.	De framing van OMG's	38
6.2.	Verhouding tussen de frames	39
6.3.	Journalistieke bronnen	39
6.4.	Nieuwsaanleiding	40
7.	Discussie	41
7.1.	Terugblik op de methode	41
7.2.	Suggesties voor verder onderzoek	42
8.	Bronnen	43

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Het beeld dat wij van motorclubs hebben, wordt net zoals bij zoveel zaken voor een groot deel bepaald door wat wij over ze zien, horen en lezen in de media. Wanneer wij in de landelijke media horen over motorclubs gaat het bijna altijd over outlaw motorcycle gangs (OMG's). Dit zijn motorclubs waarvan leden zich buiten de wet stellen. Er bestaan over dit type motorclubs verschillende beelden in de media.

Eenzijds zien we de gezellige vereniging, zoals tijdens een programma van Johnny de Mol en Guus Meeuwis, waarin de twee barbecueën met leden van No Surrender, één van Nederlands bekendste OMG's. Tijdens deze uitzending zie je stoere mannen, die wel van een goede grap houden (RTL, 2014). Mannen die bij een club die op hun eigen site wordt omschreven als: 'Wij brengen alle religies samen en vormen een broederschap. Een gouden formule, deze combinatie van trouwe kameraadschap en Brabantse gemoedelijkheid, zo lijkt het' (No Surrender, z.j.).

Een andere kant van No Surrender en andere OMG's in de media is die van georganiseerde criminaliteit. Op 27 mei 2015 viel de politie in Limburg clubhuizen van OMG's en de huizen van verschillende leden binnen, de buit: vijf raketwerpers, tientallen handvuurwapens, riotguns, automatische vuurwapens, handgranaten, tientallen kilo's munitie, boksbeugels, gestolen auto's, twee drugslaboratoria, tientallen busjes pepperspray, kilo's amfetamine, tientallen kilo's grondstof voor synthetische drugs en duizenden xtc-tabletten (Jong en onschuldig?, 2015). Een buit die niet past bij de manier waarop de clubs zichzelf omschrijven.

In 2006 deed justitie een mislukte poging om de Hells Angels te veroordelen als criminele organisatie. Een politiechef die verantwoordelijk is voor de aanpak van OMG's vertelde bij één vandaag het volgende over OMG's:

'Waar ik heel erg voor waarschuw is voor de illusie dat je in een club komt waar je vriendschap vindt en die zich aan de regels van onze samenleving houdt. Hier word je lid van een club waar misdrijven worden gepleegd en word je lid van een zo'n club waar dit soort misdrijven worden toegestaan word je onderdeel van dit geheel. Als je echt iets voor hebt met de toekomst, zou je dit niet moeten willen.' (Satudarah: vriendenclub of criminele organisatie?, 2015)

Op het eerste gezicht geven de media ons dus sterk verschillende beelden van OMG's. Dit lijkt afhankelijk van het type bron dat de media gebruiken. Politie en justitie zien motorclubs als criminele organisatie, terwijl clubs zichzelf presenteren als vriendenclubs met een passie voor motoren. Dit onderzoek wil nagaan hoe motorclubs in de Nederlandse kranten worden neergezet. En wil vragen

beantwoorden als ‘genereren verschillende bronnen verschillende beelden van OMG’s’ en op ‘welke manier speelt de nieuwsaanleiding een rol bij het beeld van OMG’s dat de nieuwsmedia verspreiden?’

1.2. Wetenschappelijke relevantie

Er is al enig onderzoek gedaan naar de beeldvorming rond OMG’s in Amerika en Canada. Het is echter mogelijk dat de beeldvorming in Europa en in Nederland wezenlijk anders is dan in Noord-Amerika. De clubs hebben sowieso een andere oorsprong en bovendien verschillen de Europese media van de Amerikaanse (Mancini, 2005, p. 77). Onderzoek naar de beeldvorming in Europa levert dus waarschijnlijk andere resultaten op. Daarbij is het ook interessant om de vergelijking te kunnen maken met de Noord-Amerikaanse onderzoeken, zodat er een uitgebreider beeld ontstaat van hoe motorclubs internationaal in de media komen.

OMG’s zijn bovendien binnen het bredere veld van onderzoek naar criminaliteit in de media een interessant onderwerp. OMG’s worden ervan beschuldigd dat zij criminele activiteiten ontplooiën en justitie onderneemt actie tegen OMG’s, maar tegelijkertijd komen OMG’s ook zelf in de media en benaderen zij de media zelfs actief. Hierdoor heb je een partij die wordt weggezet als crimineel die in staat is om zichzelf te verdedigen. Dit komt zelden voor bij criminaliteit. Een voorbeeld waar dit inderdaad niet gebeurt in Nederland zijn loverboys, zo blijkt uit het onderzoek van Burger en Koetsenruijter (2008). In tien jaar Nederlandse televisie over loverboys kwam maar één dader aan het woord. Doordat motorclubs wel zelf in de media komen, kan onderzocht worden hoe criminelen zichzelf willen neerzetten en welk beeld zij van zichzelf uitdragen. Ook kunnen we zien welke middelen worden gebruikt om dit beeld over te brengen. Daarnaast valt de rol van de journalist bij berichtgeving over criminaliteit te onderzoeken. Journalisten hebben bij negatieve incidenten rond OMG’s de kans om wederhoor te plegen. Of, hoe en in welke gevallen zij dit doen kan bij OMG’s worden onderzocht.

Daarnaast valt op dat OMG’s via veel verschillende nieuwsaanleidingen in de media komen. Er verschenen artikelen over toerritten, liefdadigheidsacties, vechtpartijen, moorden en drugshandel in de media die allemaal te maken hadden met OMG’s of leden van OMG’s. Deze verscheidenheid aan onderwerpen lijkt niet vaak voor te komen rond groepen die door justitie als crimineel worden gezien. Om deze reden is het interessant om te onderzoeken welke rol de nieuwsaanleiding heeft bij de framing rond OMG’s. Komen negatieve frames nog steeds voor als er een positieve nieuwsaanleiding is?

1.3. Maatschappelijke relevantie

Het beter begrijpen van de mechanismen die bepalen welke beelden in de media komen is uiteraard ook van maatschappelijk belang. Dit is zeker het geval bij misdaad, waar de informatie die we krijgen voornamelijk afkomstig is van de media. Daarnaast is het van belang om te begrijpen hoe motorclubs in de media komen, omdat wij hier erg vaak mee te maken krijgen. Alleen in 2014 verschenen er 2336 artikelen over OMG's in de Nederlandse kranten. Als er een bijzonder negatief beeld van OMG's wordt geschetst dan kunnen OMG's gezien worden als een sociaal probleem. De politiek reageert op sociale problemen door in sommige gevallen strenge regels maken die een grote impact kunnen hebben op burgers (Goode & Ben-Yehuda, 1994). In het geval van regels rond OMG's zou de vrijheid van vereniging in het bijzonder in het geding kunnen komen. Omdat de media een grote invloed kunnen hebben op niet alleen beeldvorming, maar ook op wetgeving is het van belang om te begrijpen hoe OMG's worden neergezet in de Nederlandse media.

1.4. Onderzoeksvraag

De hoofdvraag van dit onderzoek is: Op welke manier worden OMG's beschreven in de Nederlandse media? Deze vraag zal beantwoord worden aan de hand van een framinganalyse van krantenartikelen uit Nederland. Hierdoor kan de onderzoeksvraag verder worden geformuleerd als:

- Hoe worden OMG's in Nederlandse krantenartikelen geframed?

In dit onderzoek wordt er speciaal aandacht besteed aan drie deelvragen:

- Welke bronnen worden er gebruikt in de berichtgeving over OMG's?
- Welke frames brengen de bronnen zelf naar voren?
- Wat is de rol van de nieuwsaanleiding bij het framen van OMG's?

De antwoorden op deze deelvragen zullen besproken worden bij het beantwoorden van de hoofdvraag, maar er zal ook in aparte paragrafen op terug worden gekomen.

1.5. Afbakening

OMG's zijn motorclubs die zichzelf buiten de wet stellen. Om te bepalen welke motorclubs in Nederland OMG's zijn, wordt de definitie van de Nederlandse Politie gebruikt. Deze definitie wordt in paragraaf 2.3 besproken. Verder is het in het bestek van dit onderzoek niet mogelijk om alle media-uitlatingen over OMG's te onderzoeken. Om deze reden is er gekozen om het onderzoek te beperken tot krantenartikelen. Hierbij is er wel voor gekozen om zowel landelijke als regionale kranten te onderzoeken. Het was van belang dat regionale kranten werden meegenomen omdat zij wellicht

toegang hebben tot andere bronnen dan landelijke kranten en zij in de keuze voor onderwerpen een andere overweging kunnen maken. Hierdoor kon er dus een completer beeld van de beeldvorming rondom motorclubs in Nederland worden gemaakt. Verder bestaat de indruk dat in tegenstelling tot de grote hoeveelheid tekstmateriaal, de hoeveelheid beeldmateriaal rond dit onderwerp beperkt is. De bron van de krantenartikelen, LexisNexis, bevat geen afbeeldingen. Er is daarom ook geen beeldmateriaal geanalyseerd. Het corpus werd in samenwerking met studenten criminologie aangelegd en bevatte alle artikelen over OMG's van 1990 tot en met 2014. In paragraaf 3.1 wordt de totstandkoming van het corpus besproken. Aangezien er in deze scriptie geen historisch onderzoek wordt gedaan is er gekozen voor artikelen uit 2014, specifiek uit de eerste helft van 2014. In totaal werden er 506 artikelen geanalyseerd.

1.6. Onderzoeksopzet

De methode van onderzoek is een framinganalyse. Het onderzoek is opgedeeld in twee delen. In het eerste deel worden expliciete evaluatieve beweringen over OMG's geanalyseerd met het doel om een framematrix samen te stellen van de frames die door bronnen naar voren worden gebracht. In het tweede deel worden complete krantenartikelen geanalyseerd. Naar aanleiding van het tweede deel is ook een framematrix gemaakt. Deze framematrix poogt weer te geven hoe OMG's worden neergezet in complete krantenartikelen. De reden om twee aparte rondes te houden en in de eerste ronde alleen evaluatieve beweringen te onderzoeken is dat krantenberichten vaak diffuus zijn en zelfs meerdere frames kunnen bevatten. Het is hierom een goede keuze om eerst alleen evaluatieve beweringen te onderzoeken, aangezien deze meestal eenduidiger zijn in het frame dat ze naar voren brengen. Daarnaast kan door alleen beweringen van bronnen te onderzoeken de deelvraag 'welke frames brengen de bronnen zelf naar voren' worden beantwoord. De tweede ronde was noodzakelijk omdat bij het alleen analyseren van expliciete beweringen de context en impliciete beweringen ontbreken. Om een goed beeld te krijgen van hoe OMG's worden geframed in de Nederlandse kranten is een onderzoek van complete artikelen noodzakelijk.

1.7. Opbouw scriptie

In dit eerste hoofdstuk is de onderzoeksvraag vastgesteld en is de relevantie van het onderzoek besproken. In het tweede hoofdstuk zal eerst worden ingegaan op de geschiedenis van OMG's in de wereld en in Nederland. Vervolgens zal aandacht worden besteed aan de sociale constructie van

criminaliteit en eerder onderzoek naar beeldvorming van criminaliteit. Hierop volgt een bespreking van het begrip framing, waarbij er aandacht wordt besteed aan de rol van de nieuwsaanleiding en de bron bij framing. Het tweede hoofdstuk besluit met een paragraaf over beweringen. In het derde hoofdstuk wordt de wijze waarop het onderzoek is uitgevoerd besproken. In het vierde hoofdstuk zullen de resultaten van dit onderzoek worden besproken en in het vijfde hoofdstuk zal het antwoord op de onderzoeksvraag worden geformuleerd. Het laatste hoofdstuk zal terugblikken op de methode en er worden suggesties voor vervolgonderzoek gedaan.

2. Achtergrond

2.1. OMG's wereldwijd

OMG's hebben hun oorsprong in Amerika. De Amerikaanse motorclub Outlaws MC beweert de eerste OMG of 1%-club te zijn. Zij zijn volgens hun eigen geschiedboeken opgericht in 1935 als de 'McCook Outlaws Motorcycle Club' (Barker, 2005, p. 105). In 1948 volgde de Hells Angels, de op dit moment meest prominente en bekende OMG (Barker, 2005, p. 103). De leden van de eerste Hells Angels waren WO II-veteranen. De basis voor de huidige Hells Angels werd in 1957 gelegd door Sonny Barger die met zijn jeugdbende een Hells Angels chapter (afdeling) oprichtte zonder dat hij wist dat er al een andere Hells-Angels afdeling bestond. De afdeling van Sonny Barger zou uiteindelijk uitgroeien tot het moederchapter en Sonny Barger zou de algemene leider worden van de Hells Angels (Barker, 2005, p. 102).

Ook andere grote clubs hebben hun basis in verschillende soorten bendes. Zo zijn the Mongols gestart als een gevangenisbende uit Chicago en volgens justitie zijn de Bandidos opgericht om de drugshandel en prostitutie in Texas te controleren (Barker, 2005, p. 110 & p. 104).

In 1961 breidde de Hells Angels als eerste club uit buiten Amerika. Er werd toen een chapter opgericht in Auckland, Australië. Het eerste Europese chapter werd in 1969 opgericht in Londen. Daarna volgde onder andere Zurich (1970), Hamburg (1973) en Parijs (1981). Na de Hells Angels breidde ook andere grote Amerikaanse motorclubs uit naar Europa, zoals de Bandidos, Outlaws MC en de Mongols (Barker, 2005).

OMG's worden wereldwijd in verband gebracht met misdaad, de specifieke misdaden zijn beschreven door Barker en Human (2009). Zij hebben onderzocht met welke misdaden de vier grootste internationale OMG's in de kranten komen. Hieruit bleek dat de meest voorkomende misdaden die in de media werden genoemd, drugshandel, afpersing, geweld, wapenhandel en moord waren.

2.2. OMG's in Nederland

Ook in Nederland kennen we sinds de jaren zeventig OMG's. De definitie van OMG die de Nederlandse politie hanteert, is een groep mensen die affiniteit met motorrijden uitdraagt, een herkenbare onderscheidende groepssymboliek heeft en niet vrij toegankelijk is voor buitenstaanders (Politie, 2014). Ook moet er van een motorclub aangetoond zijn of verondersteld worden dat één of meerdere leden 'gedragingen vertonen en/of activiteiten ontplooiën die in strijd zijn met de wet en/of maatschappelijke normen, terwijl dit gedrag en/of deze activiteiten in of uit naam van de club, of met gebruikmaking van

het clubimago en/of –structuur, worden uitgevoerd’ (Politie, 2014). In 2014 werden er 15 OMG’s onderscheiden door de Nederlandse politie, waarvan de bekendste de Hells Angels, Satudarah, Bandidos en No Surrender zijn. Justitie zit de OMG’s op de voeten en probeert motorbendes te verbieden.

In de beginperiode van de motorbendes was dit zeker nog niet het geval. In de geschiedenis van OMG’s in Nederland zijn er dan ook meerdere periodes te onderscheiden: de ontstaansperiode, de groeifase en de periode van onrust en repressie (Blokland, Soudijn, & Teng, 2014, p. 4).

In de ontstaansperiode in de jaren zeventig konden de meeste OMG’s gekarakteriseerd worden als jeugdgroepen, die zich afzetten tegen het burgerlijk bestaan en die zich aangetrokken voelden tot de ruige Amerikaanse bikers (Blokland et al., 2014, p. 4). De jongeren ontwikkelden een eigen *counter culture*. Om deze reden krijgen de Hells Angels in Amsterdam in 1975 ook subsidie voor hun clubhuis om zo ‘uiting te kunnen geven aan hun jongerencultuur’. Pas drie jaar later worden de Hells Angels ook door hun Amerikaanse voorbeeld erkend als chapter. In de ontstaansfase komen OMG’s al in aanraking met politie wegens kleine vergrijpen als overlast, vernieling en versterking van de openbare orde.

Vanaf de jaren tachtig start volgens Blokland et al. (2014, p. 5) de groeifase. In deze fase worden er in meerdere steden nieuwe afdelingen of clubs opgericht. Politie en justitie laten in deze fase motorclubs grotendeels met rust. Er ontstaan wel de eerste geruchten over georganiseerde criminaliteit bij motorclubs, zoals drugs- en wapenhandel.

Vanaf de eeuwwisseling breekt de periode die Blokland et al. (2014, p5) de periode van ‘onrust en repressie’ noemen aan en pakt de politie OMG’s wel aan. Vanaf 2000 vinden er meerdere moorden plaats waar clubleden bij betrokken zijn en ontstaat er ook meer spanning en rivaliteit tussen clubs onderling. Al in 1996 wordt een rapport door een parlementaire enquêtecommissie gepubliceerd waarin OMG’s onder criminele organisaties worden geschaard. Hierna volgen vele invallen bij motorclubs en in 2006 probeert justitie tevergeefs de Hells Angels te laten verbieden. In 2012 wordt de aanval op OMG’s gecontinueerd door toenmalig minister van Veiligheid en Justitie Ivo Opstelten. In 2012 schrijft hij aan de Tweede Kamer dat ‘waar mogelijk de overheid gezamenlijk tegen 1%-motorclubs zal optreden, de zogeheten ‘geïntegreerde aanpak outlaw bikers’’ (Blokland et al., 2014, p. 5). Deze aanpak kenmerkt zich door samenwerking tussen gemeenten, politie, justitie en de belastingdienst (Blokland et al., 2014, p. 5). Deze aanpak zet zich ook in de in dit onderzoek onderzochte periode voor. In de eerste helft van 2014 worden er invallen gedaan bij Satudarah, verbiedt Tilburg jasjes van OMG’s in het centrum van de stad en werkt justitie weer aan een verbod op OMG’s. Ook waren er in de eerste helft van 2014 interne strubbelingen bij de OMG’s. Henk Kuipers, leider van Satudarah, stapte op en ging naar concurrent No

Surrender, moordverdachte Lau Geeraets werd leider van een chapter van No Surrender en er werd een aanslag gepleegd bij een lid van Bandidos.

3. Theoretisch Kader

3.1. Sociale constructie van criminaliteit

3.1.1. Sociaal constructionisme

OMG's worden in de media regelmatig met criminaliteit verbonden (Blokland et al., 2014; Barker & Human, 2009). Om de mogelijke implicaties hiervan goed te begrijpen, is het van belang om te begrijpen welke rol media spelen bij het construeren van misdaad en publieke problemen in het algemeen. Een manier om hiernaar te kijken is via het sociaal constructionisme. Het sociaal constructionisme is een onderzoeksperspectief waarbij wordt gekeken hoe mensen betekenis geven aan de realiteit (Best, 2008). Binnen het sociaal constructionisme worden er publieke problemen aangewezen. Het constructionisme is niet de enige manier om naar publieke problemen te kijken. Tegenover het constructionisme staat het objectivisme. Goode en Ben-Yehuda (1994) leggen het objectivisme als volgt uit:

'Objectivists argue that what defines a social problem is the existence of an objective, concretely real, damaging or threatening condition. What makes a condition a problem is that it harms or endangers human life and well-being' (p. 151).

Ieder probleem dat het leven van mensen op een grote schaal bedreigt is dus een sociaal probleem volgens het objectivisme.

Bij het constructionisme is een sociaal probleem juist wat 'collectief' als een probleem wordt gezien. Dit hoeft geen objectief probleem te zijn (Goode & Ben-Yehuda, 1994, p.151). De problemen worden geconstrueerd doordat actoren in de samenleving een probleem naar voren brengen, via bijvoorbeeld protesten of de media. Een belangrijk onderdeel bij het construeren van een sociaal probleem is *claimsmaking* (Best, 2008). Dit is het vragen van aandacht voor een schadelijke conditie (Best, 2008, p. 29). Iedere claim is binnen het sociaal constructionisme persuasief: het probeert anderen ervan te overtuigen dat een bepaalde conditie schadelijk is en dat er iets aan moet worden gedaan. Een claim bestaat daarom ook uit drie onderdelen. 'Gronden' zijn beweringen over de aard van het probleem, 'rechtvaardigingen' rechtvaardigen dat er iets aan het probleem moet worden gedaan en de 'conclusies' vertellen wat er moet worden ondernomen. Een voorbeeld van *claimsmaking* via de media is een burgemeester die in een interview zegt dat hangjongeren een groot probleem vormen, omdat zij vernielingen aanrichten en dit de gemeente veel geld kost en dus moet de politie de bevoegdheid krijgen om deze jongeren weg te sturen.

3.1.2. Constructie van misdaad

Misdaad is bij uitstek iets wat door mensen wordt geconstrueerd. Wat misdaad is staat niet als een natuurwet vast, maar wordt door de samenleving bepaald. Het belang van nieuwsmedia bij het construeren van misdaad is dat via nieuwsmedia individuele ervaringen met misdaad worden gemaakt tot sociale problemen (Sacco, 1995, p.141). De manier waarop media misdaadverslagen verzamelen, selecteren en contextualiseren is van groot belang voor hoe wij kijken naar misdaad, naar hoe groot en hoe urgent het probleem is, maar ook naar wat de mogelijke oplossingen zijn. Bij motorclubs maakt het bijvoorbeeld verschil als media door een lid gepleegde misdaden presenteren als actie van een enkeling of als de actie van een criminele organisatie.

Daarnaast valt te zien dat wat er in de media verschijnt over misdaad zelden correspondeert met daadwerkelijke misdaadcijfers (Sacco, 1995). Over sommige typen criminaliteit wordt buitensporig veel geschreven terwijl andere soorten misdaad veel minder worden belicht. Sommige typen misdaad blijken aantrekkelijker voor media te zijn dan andere. Met name misdaad waar veel geweld bij komt kijken wordt vaak over bericht. In die zin zijn ook motorclubs die worden geassocieerd met geweld en een ruig imago een mediageniek onderwerp. Wanneer misdaden van motorclubleden vanwege hun aantrekkingskracht op de media vaak in het nieuws komen kan dit het probleem urgenter doen lijken dan dat het werkelijk is.

3.1.3. Moral Panic

Wanneer een probleem in de media veel aandacht krijgt en veel urgenter lijkt dan het in werkelijkheid is, dan kan er sprake zijn van een *moral panic*. Een *moral panic* is een bepaald type reactie van de media, beleidsmakers en het publiek op een sociaal probleem in een bepaalde periode (Katz, 2011, p.233). Een *moral panic* wordt door Cohen (2002, p. 1) beschreven als:

‘A condition, episode, person or group of persons emerges to become defined as a threat to societal values and interests; its nature is presented in a stylized and stereotypical fashion by the mass media.’

Bij een *moral panic* wordt er in het publieke debat gefocust op *folk devils* die worden neergezet als de vijand van de maatschappij. *Folk devils* bedreigen de normen en waarden en de levens van de nette burgers. Om deze reden verdienen *folk devils* vijandigheid van het publiek en moeten ze streng gestraft worden. Daarnaast zijn *folk devils* visuele reminders aan wat nette burgers niet zouden moeten zijn en dus moeten deze personen vermeden worden. In het verleden werden jongeren uit subculturen zoals rockers en mods neergezet als *folk devils* (Cohen, 2002, p. 2).

Volgens Goode en Ben-Yehuda (1994) ontstaat een *moral panic* doordat een substantieel aantal machtige personen het gevoel heeft dat een bepaalde groep de 'moral order of society' bedreigt (Katz, 2011, p. 233). De reactie op dit gevoel is volgens Goode en Ben-Yehuda (1994) meestal harder op treden tegen deze *folk devils*. Dit komt neer op onder andere het strenger in de gaten houden van deze groepen, het maken van wetten tegen deze groepen en het strenger straffen van leden van de groep. Er zijn vijf criteria voor een *moral panic*: bezorgdheid, vijandigheid, consensus, disproportionaliteit, en beweeglijkheid (Goode & Ben-Yehuda, 1994).

Volgens Katz (2011) voldoet het publieke debat over OMG's in Canada vanaf de jaren negentig tot het moment van onderzoek aan deze criteria. In Canada worden OMG's neergezet als organisaties, die niet alleen betrokken zijn bij georganiseerde misdaad, maar ook de rest van de maatschappij bedreigen. De bezorgdheid over OMG's kan worden waargenomen aan de hand van de media, die het publiek voorziet in sensationele verhalen over de misdaden van de OMG's. Hierdoor is er onder een groot deel van de bevolking consensus dat zij OMG's moeten vrezen. De vijandigheid jegens motorbendes blijkt uit de zeer strenge aanpak van OMG's met wetten die speciaal gericht zijn op motorrijders. Daarnaast krijgen OMG's vergeleken met andere bendes opvallend veel media-aandacht.

3.2. Beeldvorming rond OMG's

In de geschiedenis van OMG's is er niet constant sprake van een *moral panic*. Eén van de kenmerken van *moral panics* is ook dat ze op een gegeven moment weer voorbijgaan. Maar wat wel een constante lijkt te zijn is het negatieve beeld dat er van motorclubs bestaat. Naar het beeld van OMG's in Amerikaanse media is onderzoek gedaan door Fuglsang (2003). In dit onderzoek wordt beschreven dat motorclubs al vanaf de oprichting worden neergezet als crimineel en gewelddadig. In 1964 wordt al het verhaal van een procureur-generaal die onderzoek doet naar de Hells Angels bijna klakkeloos door *Time* en *The New York Times* overgenomen. Deze procureur-generaal zegt dat motorclubs het leven, de rust en de veiligheid van nette burgers bedreigen. Toch worden zeker in de beginjaren motorclubs niet alleen als gewelddadig en crimineel neergezet. Zoals eerder besproken gaf de gemeente Amsterdam de Hells Angels in de jaren zeventig geld om hun jeugdcultuur te ondersteunen. Ook buiten Nederland werden motorclubs niet per se gezien als crimineel maar als 'rebels against the establishment' die hun eigen subcultuur hadden die in lijn lag met andere counter cultures (Wood, 2003 p. 1). Dit beeld is vanwege meerdere gewelddadige incidenten langzaam verdwenen (Wood, 2003 p. 1).

Fuglsang (2003) geeft aan dat er ook rond 2000 nog steeds een positiever beeld van motorclubs werd gepromoot. De OMG's zelf probeerden het beeld van een gezellige verenigingen neer te zetten.

Om dit idee te verspreiden werd in 1970 al door de Hells Angels gestart met liefdadigheid, zoals het weggeven van speelgoed. Daarnaast bestrijden OMG's dat hun organisatie crimineel is door het rotte appels-argument. Hiermee bedoelen ze dat de motorclubclub als geheel geen criminele organisatie is, maar dat er wel een aantal leden crimineel kunnen zijn, net zoals er een aantal politici en politieagenten crimineel zijn (Fuglsang, 2003, p. 190).

Dit laatste argument vond ook Katz (2011) in zijn studie naar OMG's terug en ook binnen het recht is er verdeeldheid over of OMG's criminele organisaties zijn. In de meeste gevallen kunnen individuele leden van motorclubs wel worden veroordeeld voor gepleegde misdaden, maar kunnen clubs niet in zijn geheel worden verboden omdat het criminele organisaties zouden zijn. Dit geldt in Canada, maar ook in Nederland lijkt deze situatie voor te komen. Dit blijkt onder andere uit de mislukte poging van justitie om de Hells Angels te verbieden (Blokland et al., 2014, p. 5).

3.3. Framing

Een methode om te onderzoeken hoe media naar het fenomeen motorclubs kijken is met behulp van framing. Framing is een concept uit de sociale psychologie, dat geïntroduceerd is door Bateson (1972) en later opgepakt door Goffman (1974). Over de definitie van framing zijn de meningen verdeeld. Binnen de communicatiewetenschap is framing in een ruime definitie 'de manier waarop de burger en de media een bepaald onderwerp of kwestie presenteren' (Van Gorp & van der Goot, 2009, p. 304). In dit onderzoek zal de veelgebruikte definitie van Entman (1993, p. 52) worden gehanteerd. Volgens Entman (1993) is framing het benadrukken van een bepaald aspect van een waargenomen werkelijkheid en deze zo gebruiken in een tekst dat, een bepaalde definitie, causale relatie, morele evaluatie en/of een specifieke oplossing naar voren komt.

Bij framing wordt er een frame gemaakt, een bepaalde manier om naar de werkelijkheid te kijken. Frames zijn onderdeel van een cultuur en iedere cultuur heeft verschillende frames waarmee mensen betekenis kunnen geven aan zaken waar ze mee in aanraking komen (Van Gorp & van der Goot, 2009). Wanneer een schrijver een frame maakt, dan verbindt hij een al aanwezig idee in de cultuur aan hetgeen wat hij behandelt. Eén onderwerp kan in één cultuur via meerdere frames worden bekeken, waarbij steeds een ander aspect van het onderwerp wordt benadrukt. Zo kan obesitas worden gezien als een persoonlijk probleem, op te lossen door gezonder te eten en meer bewegen, of als een maatschappelijk probleem, waarbij de oplossing ligt in maatregelen die de overheid tegen obesitas kan nemen.

Een frame is te herkennen aan framing devices en reasoning devices. Framing devices zijn de uitdrukkingen, woorden en zinnen in een tekst die laten zien welk frame er in een tekst wordt gebruikt (Van Gorp, 2006a, p. 249). Framing devices die bij OMG's kunnen voorkomen zijn bijvoorbeeld 'bende' en 'criminele organisatie'. Reasoning devices zijn de expliciete en impliciete statements die uitdrukken welke definitie, morele evaluatie en/of oplossing nodig is. De reasoning devices vallen samen met de functies van een frame die Entman (1993) in zijn definitie noemt. Een voorbeeld van een reasoning device dat bij OMG's kan voorkomen is: 'OMG's kunnen gekarakteriseerd worden als criminele organisaties.'

Volgens Van Gorp (2006b, p. 99) zijn er twee benaderingen voor het onderzoeken van frames. Dat is de inductieve en de deductieve framinganalyse. Bij een inductieve framinganalyse kijkt de onderzoeker met een 'open geest' naar het bronmateriaal en wordt er geprobeerd om framing devices en reasoning devices te identificeren. Aan de hand hiervan worden de frames in kaart gebracht die op een bepaald onderwerp of kwestie betrekking hebben. Inductieve framinganalyse is arbeidsintensief en wordt meestal op een beperkte steekproef uitgevoerd (Van Gorp, 2006b, p. 99). In een deductieve framinganalyse wordt er gewerkt met een vooraf bepaalde set frames. Aan de hand van deze frames wordt bepaald in welke mate een bepaald frame voorkomt in een bepaalde dataset. Met een deductieve framinganalyse kunnen er dus, in tegenstelling tot een inductieve framinganalyse, kwantitatieve uitspraken worden gedaan. Het nadeel van deductieve analyse is dat als een frame van tevoren niet wordt vastgesteld, dit frame niet mee zal worden genomen in de analyse. Van Gorp (2006b, p. 100) adviseert daarom om beide methoden te combineren.

3.3.1. Framing en nieuwsaanleiding

Een nieuwsbericht heeft altijd een nieuwsaanleiding nodig. De keuze om een incident weer te geven is geen neutrale keuze. De werkelijkheid kan immers nooit in zijn geheel worden beschreven. Het is de taak van de media om uit de werkelijkheid gebeurtenissen te selecteren en deze gebeurtenissen te ordenen (Van Gorp, 2006b, p. 57). De manier waarop de media gebeurtenissen ordenen is een verhaalvorm. Volgens Van Gorp (2006b, p. 58) passen journalisten bij het ordenen van een verhaal 'bewust of onbewust' frames toe. Het frame dat wordt toegepast biedt een context waarin de nieuwsaanleiding wordt begrepen. Deze context is noodzakelijk om het nieuwsbericht te begrijpen (Van Gorp, 2006b, p. 60). In de gehanteerde interpretatie van framing is de nieuwsaanleiding niet bepalend voor het frame:

‘Er zijn altijd alternatieve manieren om over eenzelfde gebeurtenis verslag uit te brengen, zodat het frame niet vanuit de werkelijkheid kan worden opgelegd. Daarvoor is deze te complex.’ (Van Gorp, 2006b, p. 62)

Dit komt erop neer dat als de nieuwsaanleiding een rol lijkt te spelen bij de framing dit nog steeds een keuze van de journalisten is. Ze hadden ook anders over een gebeurtenis kunnen schrijven.

3.3.2. Framing en bronnen

Frames worden in een cultuur levend gehouden door framesponsors. Framesponsors zijn personen of instanties die doelbewust een bepaald frame promoten. Een framesponsor probeert een situatie in overeenstemming met zijn frame uit te leggen. In het geval van een *moral panic* zijn de ‘machtige mensen’ die een probleem aankaarten framesponsors. Met name in persuasieve teksten waarbij er zowel wordt geïnformeerd als overtuigd mag men aannemen dat er sprake is van een framesponsor (Van Gorp, 2006a, p. 249).

Ook in nieuwsartikelen zitten regelmatig framesponsors, zoals politici die hun plannen verdedigen en verdachten die hun onschuld bepleiten. Niet alle bronnen in nieuwsartikelen zijn framesponsors, soms geven bronnen slechts informatie zonder een frame te promoten. Toch is in algemene zin vastgesteld dat bronnen een grote invloed kunnen hebben op de frames die worden gebruikt in nieuwsartikelen. Zo onderzochten Vasterman, Scholten en Ruigrok (2008) het verband tussen frame en bron in artikelen over fijnstof. Uit hun onderzoek bleek dat wanneer experts de bron waren er veel minder vaak sprake was van een schandaalframe, dan wanneer maatschappelijke organisaties de bron waren.

Daarnaast heeft van Gestel (2006) laten zien dat journalisten een voorkeur hebben voor overheidsbronnen. In een onderzoek naar de berichtgeving van lokale Nederlandse nieuwsmedia over de invoering van nieuw misdaadbeleid is gevonden dat journalisten bijna alleen maar gebruik maken van gemeentebronnen en politiebronnen. De voorkeur van de pers voor overheidsbronnen is bevestigd door Bennet, Lawrence en Livingstone (2006). Zij vonden dat in het Abu Ghraib schandaal, waar Amerikaanse militairen Iraakse gevangenen martelden, de pers een duidelijke voorkeur had voor hoge ambtenaren en politici. Deze framden de gebeurtenissen als een incident en niet als een structureel probleem, terwijl er ook bronnen waren die het tegenovergestelde beweerden.

Criminaliteit kan een onderwerp zijn waarbij de voorkeur voor overheidsbronnen nog sterker is aangezien de andere belangrijke spelers, de criminelen, vaak lastig te bereiken zijn. Dit vermoeden wordt bevestigd in de onderzoeken van Chermak (1994) en Welch, Fenwick en Roberts (1997). Zij laten

zien dat bij misdaadnieuws journalisten erg afhankelijk zijn van de overheid. Tot slot kan volgens Horvit (2006, p. 428) de bron, naast dat hij grote kans maakt om zijn frame naar voren te brengen, ook op een andere manier profiteren van een quote. Door iemand te quoten geeft de journalist gewicht aan wat de bron zegt, hierdoor kunnen bronnen die in eerste instantie niet machtig zijn belangrijker worden in het publieke debat.

3.3.3. Dominante frames en counterframes

De framesponsor is van belang vanwege het uitgangspunt dat een frame niet vast ligt in de gebeurtenis of het nieuwsfeit (Van Gorp, 2006b, p. 54). Er is niet één frame waarin het 'correcte' of het 'belangrijkste' wordt benadrukt. Het is mogelijk om een nieuwsfeit altijd vanuit meerdere frames te bekijken. Het is wel mogelijk dat er een dominant frame ontstaat. Dit kan mede door de inzet van framesponsors. Wanneer een president na een aanslag een toespraak houdt kan hij de aanslag bijvoorbeeld neerzetten als incident of als een oorlogsverklaring. De president is in dit geval framesponsor en heeft invloed op hoe er wordt bericht over de aanslag. Een dominant frame kan voorkomen in het publieke debat, maar ook binnen één artikel kan er sprake zijn van een dominant frame (Entman, 1993, p.50). Dat is het frame dat het meest wordt ondersteund in de tekst en het meest congruent is met de ideeën die de lezer al in zijn hoofd heeft.

In verslaggeving is er soms ook ruimte voor andere frames en zogenaamde 'counterframes'. Counterframes zijn frames die tegen een bestaand dominant frame ingaan. Volgens Entman (2004) zijn counterframes het meest waarschijnlijk wanneer de dominante spelers in een probleem het niet met elkaar eens zijn. Het is bij counterframes echter ook goed mogelijk dat minder gezaghebbende spelers dit frame naar voren brengen in de media. Zij laten dan een 'ander geluid' horen. Volgens Entman (2004, p. 23) is het van belang dat er in de media sprake is van counterframing, omdat dankzij counterframing burgers een eigen interpretatie en evaluatie van een fenomeen kunnen maken.

3.4. Beweringen

In dit onderzoek zullen onder andere evaluatieve beweringen worden gebruikt om de frames in de krantenartikelen op te sporen. Om deze reden is het van belang om meer te weten over de aard van beweringen. Volgens Austin (geciteerd in Renkema, 2004, p. 13) zijn alle uitingen die mensen doen 'speech acts'. Dit wil zeggen dat iedere uiting een handeling is. Voorbeelden van taalhandelingen zijn beloven, uitnodigen en waarschuwen. Ook beweren wordt door Austin als een handeling gezien. Taaluitingen en dus ook beweringen bestaan uit drie onderdelen: de locutie, de illocutie en de

perlocutie. De locutie is de fysieke daad van het uitspreken van een zin. De illocutie is de handeling die door de uitspraak wordt verricht en de perlocutie is het beoogde effect van de uitspraak. Dit is uit te leggen aan de hand van de voorbeeldzin: 'Motorclubs zijn criminele bendes.' De locutie is hier het uitspreken of opschrijven van deze zin, de illocutie is 'beweren dat motorclubs criminele bendes zijn' en de perlocutie is dat de luisteraar of lezer gelooft dat motorclubs criminele bendes zijn. 'Motorclubs zijn criminele bendes' is een directe taalhandeling. Er zijn ook een indirecte taalhandelingen. Bij indirecte taalhandelingen wordt er een taalhandeling uitgevoerd door een andere taalhandeling te doen. Wanneer iemand bijvoorbeeld vraagt 'kan jij het raam dicht doen' dan is de directe taalhandeling een vraag, maar de taalhandeling die eigenlijk wordt gedaan is een verzoek.

Ook als een taalhandeling direct is kan het nog steeds meer over proberen te brengen dan wat er letterlijk staat. In de uitspraak 'Lau Geeraets, verdachte van een dubbele moord in Venray, gaat de Venlose afdeling van motorclub No Surrender leiden' wordt er beweerd dat Lau Geeraets een afdeling van een motorclub gaat leiden. Dit is echter waarschijnlijk niet het enige wat er hier wordt beweerd: er wordt ook beweerd dat No Surrender geen hele nette club is. De reden dat deze tweede betekenis uit de zin is af te leiden komt doordat er een reden moet zijn dat de schrijver de bijzin 'verdachte van een dubbele moord in Venray' toevoegt. De reden kan zijn om een bewering te doen over de motorclub. Dat deze tweede betekenis kan worden afgeleid komt door het coöperatieve principe van Grice (geciteerd in Renkema, 2004). Dit principe is als volgt:

'Make your conversational contribution such as is required, at the stage at which it occurs, by the accepted purpose or direction of the speech exchange in which you are engaged.' (Grice, geciteerd in Renkema, 2004, p. 19)

Overtredingen van dit principe, zoals op het eerste gezicht overbodige informatie noemen, hebben betekenis. Beweringen waarin het coöperatieve principe met opzet wordt geschonden zijn impliciete beweringen.

In dit onderzoek wordt in de eerste analyseronde alleen gebruik gemaakt van evaluatieve beweringen. Evaluatieve beweringen zijn uitspraken over kwaliteiten. Wat deze kwaliteiten zijn wordt uitgelegd in paragraaf 3.2. Er wordt hierbij vanuit gegaan dat door een kwaliteit van de motorclub te noemen er een mening over de motorclub wordt gegeven. Volgens het model van Habermas (geciteerd in Renkema, p. 15) zijn dit uitspraken met een constatieve illocutie. Er wordt namelijk iets 'geclaimd' over motorclubs wat waar of onwaar kan zijn.

2.6 Framing en beweringen

De selectie van quotes wordt door Tankard (2003, p.101) gezien als een 'framing mechanism'. 'Framing mechanisms' zijn de belangrijkste punten waarmee je een frame kan identificeren. Andere 'framing mechanisms' zijn koppen, foto's en grafieken. Daarnaast zorgt het bekijken van alleen beweringen die toegeschreven kunnen worden aan bronnen ervoor dat de rol van de bronnen bij het framingproces beter kan worden onderzocht. In het onderzoek van Van Gorp en van der Groot (2009) is gekozen om alleen de statements van stakeholders in nieuwsartikelen te analyseren in hun onderzoek naar het debat over duurzaamheid. Hiervoor was gekozen omdat het doel van het onderzoek het identificeren van de frames die de stakeholders aanwenden was.

4. Methode

Het onderzoek bestaat uit twee analyserondes. In beide rondes is een inductieve framinganalyse uitgevoerd. In de eerste ronde is dit volgens de methode van Van Gorp (2006b) gedaan. In de tweede ronde is gekozen voor een aangepaste versie van deze methode. In plaats van geheel open te beginnen is in de tweede ronde een bestaande framematrix gebruikt. De methode is toch nog steeds inductief omdat het doel van deze ronde het evalueren en verbeteren van deze framematrix was met behulp van framing devices en reasoning devices in het bronmateriaal.

4.1. Dataset

In de twee analyserondes is gebruik gemaakt van één uitgebreid corpus met krantenartikelen over motorclubs. De artikelen in het corpus zijn verzameld met behulp van krantenbank LexisNexis. De zoektermen waren als volgt:

Tabel 1: zoektermen

Motorclub	No surrender	Bandidos MC	Rebel Crew MC
Motorbende	Hells angels	Black Sheep MC	Rogues MC
Outlaw bikers	Red devils	Demons MC	Spiders MC
Motorgang	Trailer trash travellers	Gringos MC	Veterans MC
Satudarah	Animals MC	Mongols MC	Waardeloos MC

De zoektermen zijn de namen van de OMG's die in Nederland gevestigd zijn en 'motorclub' en 'motorbende'. Er is gekozen om achter de kleinere clubs MC (motorclub) te zetten. Dit is gedaan om te voorkomen dat er veel artikelen die niet over motorclubs gingen in het bestand kwamen. Bijvoorbeeld alle artikelen waarin het woord 'waardeloos' wordt gebruikt. Daarnaast gebruikt de politie ook MC wanneer het over OMG's schrijft. De artikelen die de zoekopdracht opleverde werden in sets van 200 geplaatst.

In deze databestanden zaten ook artikelen die niet over motorclubs gingen. Dit kwam bijvoorbeeld doordat 'Red Devils' niet alleen een motorclub is, maar ook de bijnaam van voetbalclub Manchester United en 'No Surrender' een motorclub, maar ook een bekend liedje van de Nederlandse band Kane. Om vast te stellen welke artikelen wel mee moesten worden genomen in het uiteindelijke bestand en

welke niet zijn er een aantal criteria vastgesteld. Aan de hand van deze criteria zijn de artikelen met de hand geselecteerd. Een artikel moest aan één van de volgende criteria voldoen om in het corpus te komen:

- Het artikel heeft als onderwerp motorclubs of leden van motorclubs. Het gaat hierbij zowel om OMG's als 'gewone' motorclubs.
- Motorclubs of leden van motorclubs zijn niet het onderwerp van het artikel, maar wel actief betrokken bij de gebeurtenis.
- Het gaat om een groep motorrijders die zichzelf geen motorclub wensen te noemen

Artikelen werden daarnaast alleen meegenomen wanneer ze aan de volgende voorwaarden voldeden:

- Het is geen buitenlands nieuws.
- Het nieuws gaat niet over een buitenlandse motorclub.
- Het is geen kalender, weekoverzicht, kort regio nieuws, samenvatting, column of brief.

Het corpus bevatte na het controleren van de artikelen 16.795 artikelen over motorclubs. Het corpus loopt van 1 januari 1990 tot en met 31 december 2014 en bestaat uit artikelen uit regionale en landelijke kranten en het ANP. Ieder artikel heeft een uniek id gebaseerd op de publicatiedatum van het artikel en de plaats van het artikel in het corpus.

Verder is er onderscheid gemaakt tussen artikelen die over 'gewone' motorclubs gaan en artikelen die over OMG's gaan. In dit onderzoek is alleen iets gedaan met de artikelen over OMG's.

Alle artikelen in krantenbank LexisNexis zijn zonder foto's en afbeeldingen. Dit betekent dat de foto's die oorspronkelijk bij de artikelen zaten niet zijn geanalyseerd. Beweringen die door middel van foto's werden gemaakt konden dus niet worden onderzocht.

4.2. [Kwalitatieve inhoudsanalyse: beweringen](#)

Er werd op basis van het grote corpus een kleiner corpus aangelegd van artikelen over OMG's die tussen 1 januari 2014 en 30 juni 2014 waren gepubliceerd. Vervolgens is er gefilterd op unieke artikelen door middel van de kop. Artikelen met exact dezelfde kop werden uit het bestand gehaald. Artikelen van het ANP stonden vaak met meerdere uitbreidingen in het corpus. In dit geval is altijd voor het langste artikel gekozen.

Vervolgens is in de eerste helft van de maand gezocht naar artikelen voor de eerste ronde. De eerste helft van de maand is altijd tot en met de 15^e van de maand. Dit resulteerde in 361 artikelen. In deze stukken werd gezocht naar evaluatieve beweringen van bronnen. Een bewering moest aan de volgende criteria voldoen om in de lijst te komen:

- De bewering kan toegeschreven worden aan een in het artikel genoemde bron. De bron is niet de journalist die het artikel schrijft. Een bron kan met de journalist hebben gesproken, maar ook via een ander medium, zoals een website of eerder artikel, bron zijn.
- De bewering staat tussen aanhalingstekens of is geparafraseerd.
- De bewering zegt iets over een motorclub als geheel of over een groep leden van een motorclub.
- De bewering zegt iets over de kwaliteiten van de club.
- De bewering is expliciet. Impliciete beweringen over de kwaliteiten van de club worden niet meegenomen in deze analyseronde.
- Een bewering is één of enkele zinnen lang en wordt toegeschreven aan één persoon of organisatie. Wanneer iemand meerdere beweringen achter elkaar doet worden de beweringen als één bewering in de lijst opgenomen.

Kwaliteiten gaan over de aard van de motorclub. Voorbeelden van kwaliteiten zijn:

- De omgang tussen clubleden
- De activiteiten die de club structureel onderneemt
- Het gedrag van de leden
- Het doel van de club (bijv. criminele activiteiten/ motorrijden)
- De levensstijl die leden van de club kenmerkt of aantrekt
- De waarden die van belang zijn voor de motorclub
- De manier waarop de club is georganiseerd
- De status die motorclubs hebben bij overheidsorganisaties of andere niet-leden
- De manier waarop de overheid structureel omgaat met de club

Verder werd ook iedere bewering waarin er een oordeel over de club geveld werd meegenomen in de analyse. Het is mogelijk dat er meerdere evaluatieve beweringen aanwezig zijn in één artikel.

Tot slot werden niet meegenomen:

- Beweringen die over één incident gaan
- Beweringen die over individuele leden gaan

Het resultaat van deze stap was een ongestructureerde lijst van ruim 217 beweringen. Deze beweringen waren afkomstig uit 141 verschillende artikelen. Een aanzienlijk deel van deze lijst bestond uit identieke

uitspraken. Dit komt bijvoorbeeld doordat veel berichten gebaseerd zijn op persberichten. Hierdoor kwam men dezelfde quotes tegen in verschillende media.

De verzamelde uitspraken zijn geanalyseerd met behulp van de drie stappen van Grounded Theory: open coderen, axiaal coderen en selectief coderen. Bij open coderen wordt volgens Koetsenruijter en Van Hout (2014, p.185) de data 'uiteengerafeld'. In dit geval werd de methode van Van Gorp (2006b) gehanteerd voor de analyse. Hier is voor gekozen omdat deze methode gebaseerd is op de definitie van framing van Entman.

Tijdens het open coderen werd er op basis van de evaluatieve beweringen een lijst gemaakt van tekstuele elementen, zoals frases, argumenten, beschuldigingen en woorden, die ervoor zouden kunnen zorgen dat het publiek een specifiek beeld van OMG's krijgt. Dit specifieke beeld is een frame en de opgestelde lijst is dus een lijst van potentiële framing devices. In deze lijst stonden onder andere 'criminele organisatie' en 'erecode'. Om het overzicht te behouden zijn deze tekstuele elementen bij de beweringen geplaatst.

Deze lijst werd in de tweede stap, het axiaal coderen, geordend. Elementen die bij elkaar hoorden werden bij elkaar geplaatst rond de as van een aantal discourslijnen (Van Gorp, 2006b, p. 104). Om te bepalen welke discourslijnen er voorkwamen en welke elementen bij elkaar hoorden werd ook regelmatig weer teruggegaan naar het bronmateriaal. Belangrijke contrastparen in het discours waren 'positief over motorclubs'- 'negatief over motorclubs' en 'motorclubs zijn criminele organisaties'- 'motorclubs zijn verenigingen waar wel eens iets mis gaat'. Daarnaast is gekeken welke framing devices vaak samen voorkwamen. Als framing devices vaak samen voorkwamen, dan was de kans groot dat ze tot hetzelfde frame behoorden.

In de derde stap werd op basis van de voorgaande stap een framematrix opgesteld. Er is hierbij tot verschillende elkaar uitsluitende frame packages gekomen. Deze frame packages hebben vervolgens een naam gekregen. Deze naam moest een in de cultuur aanwezige mythe, archetype of waarde zijn, die de verschillende onderdelen van het frame tot een logisch geheel maken (Van Gorp & Van der Goot, 2009, p. 307). De naam moest samenvatten wat er tussen de regels van het framepackage te lezen was (Van Gorp, 2006b, p. 106).

4.3. [Kwalitatieve inhoudsanalyse: nieuwsberichten](#)

De voorgaande stappen hebben een framematrix opgeleverd waarmee naar evaluatieve beweringen over OMG's gekeken kan worden en waarmee ze ingedeeld kunnen worden. Beweringen komen echter

zelden los voor: zij zijn verweven in een grotere nieuwsartikelen waarin motorbendes worden besproken en context wordt gegeven.

In deze artikelen zitten ook impliciete beweringen en andere framing devices, die tot nu toe niet zijn meegenomen, terwijl zij wel een frame kunnen oproepen. Om een framematrix te maken dat niet alleen kan uitleggen hoe bronnen in nieuwsartikelen OMG's neerzetten, maar ook kan uitleggen hoe er in de media over motorclubs wordt gesproken, is het nodig om volledige krantenartikelen te analyseren.

Dit wordt in dit onderzoek gedaan door de framematrix van de eerste ronde te gebruiken om naar een andere set data te kijken: nieuwsartikelen uit de tweede helft van de maanden januari t/m juni van het jaar 2014. Het doel van deze ronde is het evalueren en verbeteren van de framematrix uit de eerste ronde. De belangrijkste vraag was: is deze framematrix ook geschikt om de frames die in volledige nieuwsartikelen voorkomen te beschrijven en als dit niet het geval is, hoe moet de matrix dan gewijzigd worden? Er is gekozen voor het evalueren van de framematrix uit de eerste ronde en niet voor het opbouwen van een volledig nieuwe framematrix, omdat werd verwacht dat de frames in de nieuwsartikelen voor een belangrijk deel overeen zouden komen met de frames in de evaluatieve beweringen. De artikelen gaan immers over hetzelfde onderwerp en komen uit dezelfde periode. Bovendien zijn quotes en dus een groot deel van de geanalyseerde beweringen 'framing mechanisms', die gebruikt kunnen worden om een frame te identificeren.

Uit iedere maand werden er 25 artikelen geanalyseerd. Om te voorkomen dat veel artikelen over hetzelfde onderwerp gingen werden er in het corpus, dat op chronologische volgorde staat, steeds vijf artikelen overgeslagen. Als dit niet voldoende artikelen opleverde werden er telkens twee artikelen overgeslagen. Als ook dit geen 25 artikelen opleverde dan werden ook de tussenliggende artikelen geanalyseerd. Aangezien februari 2014 slechts twintig artikelen bevatte kwam het totaal aantal geanalyseerde artikelen op 145.

In deze analyse wordt de framematrix geëvalueerd met vragen als:

- Passen de nieuwsartikelen binnen de frames die nu zijn onderscheiden?
- Zijn er nieuwsartikelen die een ander frame lijken te hebben dan de frames die nu zijn onderscheiden?
- Zijn de frames voldoende mutueel exclusief dat het gerechtvaardigd is om ze als losse frames te noteren?
- Zijn er belangrijke reasoning devices en framing devices die nog niet naar voren zijn gekomen in de analyse van de beweringen?

De methode hiervoor was als volgt: er werd eerst geprobeerd om te bepalen welke frames uit de framematrix voorkwamen in de artikelen. Wanneer het niet lukte om één of meerdere frames te herkennen in het artikel werd dit genoteerd. Hiernaast werden opvallende tekstuele elementen opgeschreven die kunnen dienen als framing device en tot dan toe nog niet duidelijk tijdens het analyseren naar voren waren gekomen. De tekstuele elementen werden vervolgens door middel van axiaal coderen geordend en in de artikelen waarin geen frame was gevonden werd nogmaals gekeken naar mogelijke framing devices. Tijdens de gehele analyse werden er aantekeningen gemaakt over hoe de frames mogelijk moesten worden aangepast. Op basis hiervan werd bepaald of en hoe de matrix aangepast moest worden.

In de tweede ronde werd daarnaast speciaal gekeken naar hoe framesponsors de frames aanwenden en welke frames voorkomen bij welke nieuwsaanleiding. Voorbeelden van nieuwsaanleidingen zijn een rechtszaak, een afgelast evenement, een misdaad en een nieuw politieonderzoek.

5. Resultaten

5.1. Eerste ronde: beweringen

Er zijn in de eerste ronde vier frames geïdentificeerd. Twee frames die negatief zijn over motorclubs en twee frames die positief zijn.

5.1.1. Georganiseerde misdaad

Het eerste negatieve frame dat wordt onderscheiden is het 'georganiseerde misdaad'-frame. In dit frame is de aard van de motorclub een criminele organisatie of een organisatie die georganiseerde misdaad faciliteert. De motoren zijn hierbij een dekmantel voor de criminaliteit. Het past binnen dit frame om erop te wijzen dat een meerderheid van de leden van OMG's een strafblad heeft:

'Van zeshonderd onderzochte leden van zogeheten 'outlaw bikersclubs' bleek tachtig procent criminele antecedenten te hebben.' (Trouw, 2014)

Dat motorclubs criminele organisaties zijn of organisaties zijn die georganiseerde misdaad faciliteren wordt bewezen door te wijzen op de organisatiestructuur en -cultuur van OMG's; die zijn bijzonder aantrekkelijk voor criminelen:

'Welke andere 'gewone' vereniging heeft de zwijgplicht en een fonds voor gedetineerde leden? Dat zijn er niet veel. Onze stelling is dat een club die allerlei criminogene kenmerken heeft, onder andere een zwijgplicht, een betere gelegenheidsstructuur heeft voor criminaliteit dan een club die niet dat soort regels heeft.' (Welke club heeft zwijgplicht?, 2014)

'Zorgwekkend vindt het RIEC dat steeds meer bekende criminelen lid worden van een outlawmotorgang. De beroepscriminelen zien de motorclubs als een netwerk voor bescherming, criminele incasso en toegang tot andere netwerken.' (Feenstra, 2014)

Een ander belangrijk argument binnen dit frame is dat veel leden niet kunnen kiezen voor een OMG vanwege de motoren en toerritten, omdat sommige leden niet eens een motor of motorrijbewijs bezitten:

'Satudarah en No Surrender hebben de drempel verlaagd. Bezit van een motor en of rijbewijs is bij hen niet vereist.' (Forse toename bikers, 2014)

De probleemdefinitie die bij dit framepackage hoort is dat motorclubs zich bezighouden met georganiseerde misdaad.

'De politie verdenkt leden van de clubs ervan dat ze zich bezighouden met criminele activiteiten als wapen-, drugs- en mensenhandel.' (5 - motorclub Satudarah, 2014).

De oplossing voor dit probleem is het onderzoeken, aanklagen en veroordelen van motorclubs. Een bewering die deze oplossing ondersteunt is:

‘Politie en justitie onderzoeken nu niet alleen individuele leden van motorclubs, maar ook chapters en groepen om te kijken of er sprake is van criminele organisaties.’ (Kuypers, 2014)

Voorbeelden van verbale devices die worden gebruikt zijn ‘criminele motorbendes’, ‘criminele organisaties’ en ‘dekmantel’. Een opvallend aspect aan het taalgebruik is dat er met oorlogsmetaforen over de aanpak van motorbendes wordt gesproken. Woorden als ‘opmars’, ‘offensief’ en ‘aanval’ worden gebruikt om over motorbendes te spreken. Verder valt op dat er regelmatig niet expliciet wordt gezegd dat motorclubs criminele organisaties zijn, terwijl de indruk wel sterk wordt gewekt: clubs hebben ‘criminogene kenmerken’ of ze houden zich ‘structureel bezig met misdaad’.

‘Feit is dat er al een behoorlijk aantal strafrechtelijke onderzoeken is geweest waarin we als politie en OM hebben aangetoond dat de - laat ik het netjes formuleren - individuele leden van de clubs in wapens en drugs handelen en wel in een omvang die groter is dan bij vergelijkingsgroepen.’ (van der Naald, 2014c)

Framesponsors zijn het OM, toenmalig minister Opstelten, de politie en enkele burgemeesters.

5.1.2. Folk devils

De term *folk devils* is afkomstig uit een studie uit de jaren zeventig van Cohen (2002) over *moral panic*. *Folk devils* zijn volgens Cohen (2002) outsiders binnen de maatschappij en de veroorzakers van onrust in de samenleving. Ik beweer hier niet dat motorclubs aan alle criteria van *folk devils* voldoen en dat er rond motorclubs sprake is van een *moral panic*, maar de typering van *folk devils* vertoont wel degelijk belangrijke overeenkomsten met het beeld dat wordt geschetst van motorclubs in dit frame. Bij dit frame gaat het niet zozeer om de misdaad als bij het hierboven besproken ‘georganiseerde misdaad’-frame maar om de ‘ondermijnende activiteiten’ die deze clubs ondernemen. De aard van de motorclub is binnen dit framepackage dat de motorclub bestaat uit onruststoker en foute types die zichzelf buiten de wet plaatsen. Dit zegt de burgemeester van Echt-Susteren als volgt:

‘De clubs houden zich bezig 'met alles wat Onze Lieve Heer en de majesteit verboden hebben'. Lieden die bewust kiezen voor een organisatie die zichzelf outlaws noemt, plaatsen zich buiten de wet.’ (Havermans, 2014)

Het probleem dat wordt veroorzaakt door motorclubs is dat zij de openbare orde en het leven van nette burgers verstoren en de samenleving ontwrichten:

‘Hun lidmaatschap van die organisatie leidt tot onveiligheid van de samenleving, dus daar wil ik tegen optreden.’ (Havermans, 2014)

‘We moeten niet denken dat we met leuke mensen te maken hebben. Hier zit niks van romantiek in, het is keiharde criminaliteit. Het is volgens hem een paar procent van de motorrijders, die het verstieren voor de samenleving, die de samenleving aan het ontwrichten zijn.’ (Grutterink, 2014)

De oplossing voor dit probleem is het weren van motorclubs en hun symbolen uit horeca, steden en evenementen:

‘Bovendien is de horeca gevraagd om, net als de burgemeestersdochter eerder deed, de Hells Angels of andere motorclubs van het terras te weren en de politie te bellen.’ (Stadshart in de ban van angst, 2014a)

‘Om 'intimidatie' te voorkomen, mogen de leden daarom in het Tilburgse uitgaanscentrum geen kleding meer dragen die verwijst naar motorclubs.’ (Stoker, 2014)

Daarnaast is het van belang dat de leden van motorclubs weer fatsoenlijke burgers worden:

Politiechef: ‘Wij willen fatsoenlijke motorclubs.’ (Wittenberg, 2014)

‘Volgens een politieman is het de bedoeling met alle maatregelen te zorgen dat leden van motorclubs ‘gaan deugen’.’ (van der Wal, 2014)

Voorbeelden van verbale devices zijn ‘buiten de wet stellen’, ‘veiligheidsrisico’s’ en ‘openbare orde’. Framesponsors zijn de mensen die op lokaal niveau moeten zorgen voor rust en orde. Dit is dus de burgemeester, de gemeente en in een aantal gevallen de politie.

5.1.3. Hobbyisten

Dit frame is het eerste frame dat niet negatief is, maar het negatieve beeld dat wordt geschetst van motorclubs weerlegt door het argument dat motorclubleden normale mensen zijn, die toevallig motorliefhebber zijn. Dit is dan ook de aard van de motorclub. De belangrijkste activiteit van de motorclub is het maken van tourritten, verder wil de motorclub niemand tot last zijn:

Advocaat Satudarah: ‘De doelstelling van die clubs (OMG’s, red.) is samen op de motor wat rondrijden.’ (van den Heuvel & Thimister, 2014)

Leider No Surrender: ‘Wij doen geen criminele dingen, stelt Klaas Otto. Motorrijden in clubverband is onderdeel van de cultuur in Nederland.’ (van den Heuvel & Thimister, 2014)

In dit frame wordt benadrukt dat leden ook maar gewoon mensen zijn:

‘Je kan daar gewoon binnenlopen en een bakje koffie doen. Geen enkel probleem.’ (Modde, 2014)

Chapterpresident Hells Angels: 'Wij zijn ook maar gewoon mensen.' (van der Meulen, 2014a)
Aangezien de motorclubs niemand tot last zijn, is er ook niet echt een probleem dat door motorclubs wordt veroorzaakt. Wat hierbij opvalt is dat wanneer er wel incidenten met leden zijn, gebruik gemaakt wordt van het rotte appels-argument.

'Eventuele misdragingen van een individueel lid van een motorclub kunnen niet worden toegerekend aan de rest van de club of een andere club.' (Kuypers, 2014)

'Ik houd niet bij wat individuele leden in hun dagelijks leven doen. Als binnen de VVD mensen delicten plegen, wordt de VVD toch niet als een criminele organisatie bestempeld?' (Visscher, 2014)

De probleemdefinitie in dit frame is dat motorclubs last hebben van het negatieve imago van motorclubs. De oplossing hiervoor is dat de media niet zo negatief over motorclubs moeten schrijven en dat ook bestuurders zich niet negatief moeten uitlaten over motorclubs. Wanneer bestuurders zich wel negatief uitlaten werd bijvoorbeeld met een aangifte getracht om excuses af te dwingen:

'In een verklaring lieten de Veterans gisteren weten dat ze aangifte hebben gedaan omdat het ministerie, het Openbaar Ministerie en de politie willens en wetens onwaarheden over onze club verspreiden. De leden worden volgens hen onterecht afgeschilderd als zware criminelen, drugsdealers en moordenaars.' (Motorclub klaagt Opstelten aan, 2014)

Verbale devices die bij dit frame horen zijn 'gewone mensen', 'geen strafbare feiten' en 'motorliefhebbers'. De framesponsors zijn leden van OMG's en niet-OMG's en advocaten van motorclubs.

5.1.4. De moderne schutterij

Het volgende frame is de moderne schutterij genoemd, omdat de waarden die vroeger bij de schutterij van belang waren, zoals broederschap, loyaliteit en trouw, ook de waarden zijn waar motorclubs zich op beroepen bij dit frame. De aard van de motorclub is dus een hechte vereniging waar broederschap en eer hoog in het vaandel staan. De volgende beweringen sluiten hierbij aan:

'Mensen hebben behoefte aan de broederschap die bij ons heerst.' (van der Naald, 2014b)

'Ondanks de rivaliteit is er een erecode: in de privé-omgeving met familie en kinderen laat je elkaar met rust.' (Bewaking in Heerhugowaard, 2014)

'Daar (in een horecagelegenheid, red.) hebben we verteld dat we onze collors niet uit doen omdat dat onze eer te na is.' (Walbeek, 2014)

De motorclub kent dan ook net als de schutterij zijn eigen belangrijke rituelen en symbolen:

‘Vooral het verbranden van Satudarah-relikwieën zette kwaad bloed. Respectloos, gromde Manuhutu op de vraag van Jinek wat hem dat deed.’ (van den Heuvel, 2014)

‘Een aantal journalisten mocht getuige zijn van 'een bijzondere ceremonie'. Naar eigen zeggen zouden enkele tientallen aspirant-leden van de zogeheten 1 procent-motorclub afgelopen zaterdagavond in het Tilburgse partycentrum De Oase tot volwaardig Satudarah-lid worden 'gekroond'.’ (van der Naald, 2014a)

Deze motorclubs zijn hiërarchisch georganiseerd en kennen strikte regels:

Leider Satudarah: ‘Motorclubs zijn nu eenmaal hiërarchisch georganiseerd.’ (van der Naald, 2014a)

“Dit druist in tegen de normen en waarden waar de club voor staat (nadat leden geld hadden gestolen dat bedoeld was voor een ziek kind, red.)’, reageert Ruperti. ‘Daarom is er direct besloten om de twee uit de club te zetten.’ (Kuipers, 2014)

Ook bij dit frame zorgen motorclubs niet voor problemen. De probleemdefinitie en probleemoplossing is gelijk aan die van het hobbyistenframe: motorclubs zorgen niet voor problemen, maar hebben wel last van een negatief imago. Om deze reden moet er anders worden geschreven over motorclubs. Ook het rotte appels-argument komt in deze redenering voor. Verbale devices die horen bij dit frame zijn: ‘broederschap’, ‘eer’, ‘ceremonie’ en ‘respect’. De framesponsors zijn de leden van OMG’s.

5.1.5. Framematrix

Frame	Type motorclub	Probleemdefinitie	Probleemoplossing	Verbale devices	Framesponsors
<i>Georganiseerde misdaad</i>	De motorclub is een criminele organisatie of faciliteert georganiseerde misdaad.	Motorclubs zijn bezig met georganiseerde misdaad, zoals drugshandel en wapenhandel.	Het onderzoeken, aanklagen en veroordelen van motorclubs.	criminaliteit, criminogene kenmerken, aanval, dekmantel, georganiseerde misdaad	justitie, politie, minister Opstelten
<i>Folk devils</i>	De motorclub bestaat uit onruststokers en gewelddadige types.	Motorclubs verstoren de openbare orde en de levens van nette burgers.	Het weren van clubs in steden, horeca en evenementen en het weer laten 'deugen' van leden	veiligheidsrisico's, buiten de wet stellen, ontwrichten, openbare orde	burgemeesters, gemeenten, minister Opstelten
<i>Hobbyist</i>	Leden van motoclubs zijn gewone mensen, die toevallig motorliefhebber zijn.	Motorclubs vormen geen probleem, ze hebben wel last van het negatieve imago van motorclubs.	De media moeten anders gaan schrijven over motorclubs en bestuurders moeten zich niet zo negatief uitlaten.	gewone mensen, crimineel stempel, geen strafbare feiten, motorliefhebbers	leden van OMG's, leden van niet-OMG's, advocaten van OMG's
<i>Moderne schutterij</i>	Motorclubs zijn hechte vereniging waar trouw, broederschap en eer hoog in het vaandel staan.			broederschap, eer, ceremonie, respect	leden van OMG's

5.1.6. Morele basis

De morele basis wordt in de onderzochte beweringen nergens expliciet genoemd. Om deze reden is de morele basis ook nu niet besproken. De morele basis is echter een belangrijk onderdeel van een volledige framinganalyse. Om deze reden worden de morele basissen van de frame packages hieronder kort besproken.

De morele basis van het eerste frame, het 'georganiseerde misdaad'-frame is dat misdaad schadelijk is voor de maatschappij en daarom moeten zij die misdaad plegen worden aangepakt. De morele basis van het 'folk devils'-frame is dat de nette burgers moeten worden beschermd tegen onruststokers. De morele basis van het hobbyisten- en het 'moderne schutterij'-frame is dat mensen niet onterecht negatief mogen worden afgeschilderd.

5.2. Tweede ronde: nieuwsartikelen

De analyse van de volledige artikelen leverde geen nieuwe frames op en er werden ook geen frames samengevoegd. In bijna alle nieuwsberichten konden één of meerdere eerder onderscheiden frames worden gevonden. In de gevallen dat dit niet kon was er vaak sprake van een nieuwsbericht dat in de krant bij een uitgebreidere productie hoorde, maar los in de dataset was gekomen. Daarnaast was het in

zeer feitelijke stukken soms lastig een frame te identificeren. In die gevallen was het alleen duidelijk dat er sprake was van een negatief of een positief frame.

Na de tweede ronde konden de frames wel nog uitgebreider beschreven worden en daarnaast was ook duidelijker wat de frames van elkaar onderscheidt. Eerst zullen de aanvullingen op de frames worden besproken en de vernieuwde framematrix worden weergegeven. Vervolgens wordt er aandacht besteed aan het type nieuwsaanleiding dat bij een frame past.

5.2.1. Aanvullingen

Georganiseerde misdaad

Een belangrijk nog niet eerder genoemd framing device bij het 'georganiseerde misdaad'-frame is het noemen van het lidmaatschap van een motorclub. Wanneer een lid van een OMG een misdaad pleegt wordt in het nieuwsbericht de naam van de motorclub genoemd. Dit gebeurt ook wanneer er geen enkele aanleiding is om te vermoeden dat de misdaad iets met de motorclub te maken heeft. Dit lijkt een bewuste keuze:

'Als een lid van een zogeheten Outlaw Motor Gang (OMG) in aanraking komt met de politie, zal zijn lidmaatschap van die motorclub nadrukkelijk genoemd worden. De politie wil zo duidelijk maken dat clubs als de Hell's Angels of Satudarah 'criminele elementen' bevatten, aldus een woordvoerder van de politie Zeeland-West-Brabant. Volgens hem is dit landelijk beleid.' (Politie zal lidmaatschap motorclub vermelden, 2014)

Daarnaast kon aan het lijstje misdaden dat motorclubs typisch plegen witwassen worden toegevoegd. Ook zijn motorclubs volgens dit frame betrokken bij prostitutie. Motorbendes zijn tot slot ook regelmatig gewelddadig. Het verschil met het 'folk devils'-frame is dat normale burgers hier geen last van ondervinden en geld de oorzaak is van de gewelddadigheden.

Folk devils

Extra framing devices zijn 'berucht', 'onrust' en 'gevreesd'. Verder zijn er geen aanvullingen bij dit frame gevonden.

Hobbyisten

Er zijn geen aanvullingen bij het hobbyistenframe.

Moderne schutterij

Het 'moderne schutterij'-frame is niet altijd geheel positief. Er is binnen de motorclubs ook kritiek op de volgens sommige leden 'dictatoriale' structuur van motorclubs en de strenge regels. Daarbij moet wel opgemerkt worden dat niet alle beschrijvingen van strikte regels een aanwijzing zijn voor het 'moderne

schutterij'-frame. In een heel aantal gevallen wordt de zwijgplicht bijvoorbeeld aangehaald om het 'georganiseerde misdaad'-frame te ondersteunen.

Extra framing devices zijn 'thuishaven' en 'hechte gemeenschap'.

5.2.2. Framematrix

Frame	Type motorclub	Probleemdefinitie	Probleemoplossing	Verbale devices	Framesponsors
<i>Georganiseerde misdaad</i>	De motorclub is een criminele organisatie of faciliteert georganiseerde misdaad.	Motorclubs zijn bezig met georganiseerde misdaad, zoals drugshandel en wapenhandel.	Het onderzoeken, aanklagen en veroordelen van motorclubs.	criminaliteit, criminogene kenmerken, aanval, dekmantel, criminele organisatie, georganiseerde misdaad, het noemen van de motorclub wanneer een lid een misdaad pleegt	justitie, politie, minister Opstelten,
<i>Folk devils</i>	De motorclub bestaat uit onruststokers en gewelddadige types.	Motorclubs verstoren de openbare orde en de levens van nette burgers.	Het weren van clubs in steden, horeca en evenementen en het weer laten 'deugen' van leden	veiligheidsrisico's, buiten de wet stellen, ontwrichten, openbare orde, berucht, onrust, gevreesd	burgemeesters, gemeenten, minister Opstelten
<i>Hobbyisten</i>	Leden van motoclubs zijn gewone mensen, die toevallig motorliefhebber zijn.	Motorclubs vormen geen probleem. Ze hebben wel last van het negatieve imago van motorclubs.	De media moeten anders gaan schrijven over motorclubs en bestuurders moeten zich niet zo negatief uitlaten.	gewone mensen, crimineel stempel, geen strafbare feiten, motorliefhebbers	leden van OMG's, leden van niet-OMG's, advocaten van OMG's
<i>Moderne schutterij</i>	Motorclubs zijn hechte vereniging waar trouw, broederschap en eer hoog in het vaandel staan.			broederschap, eer, ceremonie, respect, thuishaven, hechte gemeenschap	leden van OMG's

5.2.3. Nieuwsaanleiding en framing

Sommige nieuwsaanleidingen lijken zich beter te lenen voor een van de besproken frames dan andere. Wanneer een lid van een motorclub schuldig wordt bevonden aan wapenhandel of hennepsteelt dan komt het 'georganiseerde misdaad'-frame naar voren, wanneer motorclubs een vechtpartij hebben in het centrum van de stad dan komt het 'folk devils'-frame naar voren.

Er zijn ook een aantal gebeurtenissen die wel artikelen met verschillende frames opleverden. Een goed voorbeeld hiervan is de nieuwsaanleiding *bikerwar*. Met *bikerwar* wordt de mogelijkheid tot een oorlog onder motorclubs bedoeld. Deze *bikerwar* past in het 'folk devils'-frame. Motorclubs gaan tijdens deze oorlog de samenleving ontwrichten door in het openbaar met elkaar op de vuist te gaan en

aanslagen te plegen. Bewoners reageren bijvoorbeeld als volgt na een bomaanslag op een motorclublid midden in een woonwijk:

‘De onrust onder omwonenden in Heemskerk is groot. Gisteren uitten ze dat massaal, nadat ze zich hadden verzameld achter het politielint. ‘Niemand wil dat dit soort dingen in zijn straat gebeurt. We wonen in een doorsnee woonwijk, met veel kinderen. Die motorclubs moeten hun ruzies maar ergens anders uitvechten, zegt een aangeslagen Jeffrey.’ (Kluivers, 2014)

Maar de oorlog tussen motorbendes wordt ook geframed als een oorlog over de controle op prostitutie en drugs. In dit geval past het beter binnen het ‘georganiseerde misdaad’-frame. Daarnaast is het woord *bikerwar* op zichzelf al een framing device. Beweren dat OMG’s oorlog kunnen gaan voeren is negatieve framing van OMG’s.

De positieve frames komen zelden in puur positieve stukken over motorclubs langs. Vaak is er een aanleiding voor het stuk dat negatief is voor motorbendes: er is een Harley-dag afgelast of er is een nieuwe regel afgekondigd die het motorrijders moeilijker gaat maken. Het frame gaat tegen deze aanleiding in en er wordt verteld waarom er onrecht is richting de OMG’s:

‘De Haarlemse Hells Angels willen met het evenement het imago van de motorclub juist weer een beetje opkrikken. ‘We hebben daar nog steeds last van. Maar we zijn ook maar gewone mensen’, sprak hij bij de eerste Harleydag.’ (van der Meulen, 2014b)

6. Conclusie

In de inleiding is de hoofdvraag van dit onderzoek opgeschreven. De onderzoeksvraag was: hoe worden OMG's in Nederlandse krantenartikelen geframed? Daarnaast waren er drie deelvragen geformuleerd dit waren:

- Welke bronnen worden er gebruikt in de berichtgeving over OMG's?
- Welke frames brengen de bronnen zelf naar voren?
- Wat is de rol van de nieuwsaanleiding bij het framen van OMG's?

In dit hoofdstuk zal aan de hand van de eerder besproken resultaten een antwoord worden geformuleerd op deze vragen, waarbij er een koppeling wordt gemaakt met de besproken theorie in hoofdstuk twee.

6.1. De framing van OMG's

Er konden in totaal vier frames worden onderscheiden in de krantenstukken. Dit waren het 'georganiseerde misdaad'-frame, het 'folk devils'-frame, het hobbyistenframe en het 'moderne schutterij'-frame. De frames vallen uit elkaar in twee categorieën: één die positief was over motorclubs en één die negatief was over motorclubs. Er is wel enige overlap tussen de twee frames in de positieve categorie: binnen beide frames wordt beweerd dat motorclubs niets verkeerd doen. Aangezien de frames toch van een heel ander beeld van motorclubs uitgaan is besloten ze neer te zetten als twee unieke frames.

Op basis van eerder onderzoek is het geen verrassing te noemen dat een van de gevonden frames het 'georganiseerde misdaad'-frame is (Barker en Human, 2009; Blokland et al., 2014). Zowel in het buitenland als in Nederland worden motorclubs door overheden in verband gebracht met criminaliteit. Ook in de onderzochte krantenartikelen gebeurde dit. Overheden bleken bij dit frame ook in dit onderzoek een belangrijke framesponsor. Er waren voor het 'folk devils'-frame in Amerikaans onderzoek ook al aanwijzingen. De beschrijving die in 1964 door een procureur-generaal wordt gegeven van de Hells Angels past bijzonder goed in het frame dat nu is onderscheiden: OMG-leden zijn mensen 'who threaten the lives, peace and security of honest citizens' (Fulgsang, 2003, p. 188). Ook werd er door Katz (2011) aangetoond dat er in Canada sprake was van een *moral panic* rond OMG's en worden ook daar OMG's dus neergezet als *folk devils*.

De positieve frames zijn minder duidelijk terug te vinden in de besproken theorie. Het was wel te verwachten dat er positieve frames zouden zijn. De Hells Angels doen al decennia aan acties voor goede

doelen om hun imago op te vijzelen (Fulgsang, 2003). Daarnaast is het rotte appels-argument, dat gebruikt wordt in de positieve frames, al eerder gevonden door Fulgsang (2003, p.190).

6.2. Verhouding tussen de frames

Het 'georganiseerde misdaad'-frame en het 'folk devils'-frame lijken de dominante frames in het publieke debat. Dit zijn de frames die worden aangevoerd door de machtigste framesponsors, namelijk de overheid in de vorm van ministers, politie, justitie en burgemeesters. Volgens Entman (2004) zijn deze bronnen vaak sponsors van dominante frames. Ook zien we dat in de artikelen die zowel een positief als een negatief frame naar voren brengen, het negatieve frame in het algemeen het dominante frame is. Daarnaast lijken de twee andere frames, het hobbyistenframe en het 'moderne schutterij'-frame, reacties op de negatieve frames, wat een extra aanwijzing is dat de negatieve frames de dominante frames zijn. Om te kunnen vaststellen of deze frames echt dominant zijn is een kwantitatieve analyse nodig.

Het hobbyistenframe en het 'moderne schutterij'-frame lijken dan de counterframes te zijn. Zij bevechten het dominante beeld van OMG's in de media. Dit blijkt ook uit de probleemdefinitie van deze frames, waarin de OMG's zelf het probleem niet zijn, maar juist zij die de negatieve frames verspreiden het probleem zijn. Ook worden het hobbyistenframe en het 'moderne schutterij'-frame gesponsord door minder machtige actoren: leden van OMG's, leden van andere motorclubs en de advocaten van motorclubs. Dit komt volgens Entman (2004) vaker voor bij counterframes. De minder machtige bronnen laten een ander geluid horen, iets wat de gevestigde orde niet doet.

6.3. Journalistieke bronnen

Naast de hoofdvraag waren er ook nog drie deelvragen. De eerste deelvraag was: welke bronnen worden er gebruikt in de berichtgeving over OMG's? De bronnen bleken politie, justitie, minister Opstelten, burgemeesters, gemeenten, advocaten van OMG's, leden van OMG's en leden van niet-OMG's. De tweede deelvraag was: welke frames brengen de bronnen zelf naar voren? De bronnen bleken dezelfde frames naar voren te brengen als de complete artikelen: het 'georganiseerde misdaad'-frame, het 'folk devils'-frame, het hobbyistenframe en het 'moderne schutterij'-frame. Het is daarom mogelijk dat journalisten beweringen van bronnen juist gebruiken om het dominante frame van het artikel naar voren te brengen. Dit gaf Tankard (2003, p.101) ook al aan, wanneer hij zegt dat quotes een van de punten zijn waarop je frames kan identificeren.

De bronnen die in de artikelen naar voren kwamen hadden allemaal een bijna vanzelfsprekend belang bij het frame dat zij naar voren brachten. Justitie en politie willen meer middelen om criminaliteit bij motorclubs aan te pakken en zijn dus framesponsors van het 'georganiseerde misdaad'-frame. Burgemeesters moeten de openbare orde bewaken en willen hier middelen voor en zijn dus framesponsors van het 'folk devils'-frame. Leden van OMG's willen niet vervolgd worden en zijn dus framesponsor van een van de counterframes. Daarnaast zien we overeenkomstig met de theorie over *moral panic* dat het de machtige mensen zijn die een probleem aankaarten (Katz, 2011, p. 233).

6.4. Nieuwsaanleiding

De derde deelvraag was: wat is de rol van de nieuwsaanleiding bij het framen van OMG's? Hoewel in dit onderzoek de interpretatie van framing is gehanteerd dat een nieuwsaanleiding altijd op meerdere manieren geframed kan worden lijken er toch een aantal nieuwsaanleidingen te zijn die bijna onlosmakelijk verbonden zijn aan een frame. Wanneer leden van een OMG misdaden begaan die onder de noemer georganiseerde misdaad vallen dan wordt het 'georganiseerde misdaad'-frame gehanteerd. De nieuwsaanleiding lijkt dus van grote invloed op het gehanteerde frame. Dit wil niet zeggen dat het 'georganiseerde misdaad'-frame onvermijdelijk is. De artikelen zijn in het corpus gekomen, omdat ergens in het artikel de naam van de motorclub wordt genoemd. Wanneer de journalist het lidmaatschap van de OMG niet noemt, als de misdaad in eerste instantie niets met de club van doen lijkt te hebben, dan wordt ook het 'georganiseerde misdaad'-frame niet bij de lezer opgeroepen. Het noemen van de motorclubs is dus ook al een framing device. Bovendien is de selectie van het nieuws al een methode om te framen (Van Gorp, 2006b, p. 57). Journalisten hoeven niet over alle misdaden te berichten.

7. Discussie

In dit onderzoek is verkend hoe in Nederlandse krantenartikelen wordt gesproken over OMG's. Het is van belang om te onderzoeken hoe media OMG's en criminaliteit in het algemeen beschrijven, omdat de media een grote invloed hebben op hoe wij naar criminaliteit kijken (Sacco, 1995, p.141). Berichtgeving die niet congruent is met de werkelijkheid kan een aanleiding zijn voor verstrekkende wetgeving waar ook onschuldigen last van kunnen hebben, zoals bij dit onderzoek motorrijders die écht alleen voor hun plezier een ritje op de motor maken. Het invoeren van beleid als een reactie op een gepercipieerd probleem is een van de kenmerken en gevolgen van een *moral panic*. Voordat bepaald kan worden of de berichtgeving over OMG's echt incongruent is met de werkelijkheid moet eerst onderzocht worden hoe er over OMG's wordt bericht. In dit onderzoek is hier een eerste stap in gezet.

7.1. Terugblik op de methode

Er is gekozen om het onderzoek uit te voeren in twee rondes, waarbij in de eerste ronde alleen de expliciete evaluatieve beweringen van bronnen zijn onderzocht. Hierdoor weten we welke frames er in de evaluatieve beweringen van de bronnen zitten en welke bronnen bij welke frames horen. Hiermee is helaas nog weinig bekend over de invloed van de bronnen in het framingproces. Misschien had de journalist al een beeld van OMG's en zocht hij (onbewust) naar een quote dat paste binnen dit beeld of misschien heeft de bron wel een frame naar voren gebracht dat ook in de rest van het artikel door de journalist is overgenomen. Dit is met een inhoudsanalyse niet te achterhalen. Interviews met journalisten en bronnen zijn hier wel geschikt voor.

Na het onderzoeken van de evaluatieve beweringen zijn aan de hand van de framematrix van de eerste ronde in de tweede ronde complete krantenartikelen onderzocht. Het was wellicht beter geweest om ook deze ronde helemaal blanco te beginnen en een geheel nieuw framematrix op te bouwen. Dit had de kans op het vinden van compleet nieuwe frames verhoogt. De eerste ronde en de tweede ronde zijn echter door dezelfde onderzoeker uitgevoerd, waardoor er altijd een vooroordeel is in de tweede ronde. In de tweede ronde kwam nog steeds hetzelfde onderwerp aan bod, en hoewel de eenheid van onderzoek anders was, was er op basis van de theorie geen groot verschil te verwachten. Door de framematrix van de eerste ronde ook expliciet mee te nemen en dit zo op te schrijven is het transparant hoe de tweede framematrix uit de eerste ronde is ontstaan.

7.2. Suggesties voor verder onderzoek

Er is met dit onderzoek een eerste stap gemaakt in het begrijpen van de beeldvorming rond OMG's in de media. Om dit beeld te verbeteren en te vervolledigen, zal ook de context waarin krantenartikelen over OMG's verschijnen moeten worden onderzocht. Wanneer de tekst een dominant positief frame heeft, maar de foto bij het artikel een afbeelding van een schietpartij is, dan zal het artikel toch een negatief frame bij de lezer activeren. Verder is het van belang om te weten of er disproportioneel negatief wordt bericht over motorclubs: alleen dan is er écht vast te stellen of er sprake is van een *moral panic* en het problematisch is dat er zo negatief wordt bericht over OMG's. Om dit te kunnen zeggen is een kwantitatieve inhoudsanalyse nodig, waarbij wordt gemeten hoe vaak een negatief frame voorkomt en hoe vaak misdaden worden beschreven door de pers. Dit is echter niet het enige wat nodig is om een uitspraak te kunnen doen over disproportionaliteit. Hiervoor moet men ook weten wat de situatie van de motorclubs in werkelijkheid is. Op dit moment heeft zelfs de politie of het OM hier geen volledig beeld van. Ze hebben wel een inschatting van hoeveel leden een strafblad hebben, maar het OM zal ook een aantal misdaden wel vermoeden, maar niet kunnen bewijzen (Blokland et al., 2014).

8. Bronnen

- 5 - motorclub Satudarah. (2014, 15 april). *De Gelderlander*
- Barker, T. (2005). One percent bikers clubs: A description. *Trends in Organized Crime*, 9(1), 101-112.
- Barker, T., & Human, K. M. (2009). Crimes of the Big Four motorcycle gangs. *Journal of Criminal Justice*, 37(2), 174-179.
- Best, J. (2008). *Social problems*. New York, NY: WW Norton.
- Bewaking in Heerhugowaard. (2014, 11 april). *Leidsch Dagblad*
- Blokland, A., Soudijn, M., & Teng, E. (2014). Een verkennend onderzoek naar de criminele carrières van leden van 1%-motorclubs. *Tijdschrift voor Criminologie*. Voorpublicatie.
<http://www.criminologie.nl/tvc/tvc.php>
- Burger J.P. & Koetsenruijter A.W.M. (2008). Nieuws over loverboys komt uit een klein kaartenbakje. Inhoudsanalyse van berichtgeving in Nederlandse nieuwsmedia (1995-2005). In: Burger P., Koetsenruijter W. (Eds.) *Misdaad in het nieuws. Cijfers en verhalen*. Leiden: Stichting Neerlandistiek Leiden. 37-60.
- Chermak, S. M. (1994). Body count news: How crime is presented in the news media. *Justice Quarterly*, 11, 561-582.
- Cohen, S. (2002). *Folk devils and moral panics: The creation of the mods and rockers*. Hove, Groot-Brittannië: Psychology Press.
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, 43, 51-58.
- Entman, R. M. (2004). *Projections of power: Framing news, public opinion and U.S. foreign policy*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Feenstra, W. (2014, 3 juni). Outlaws met een zachte g. *de Volkskrant*
- Fuglsang, R. S. (2003). Framing the motorcycle outlaw. In Reese, S. D., Gandy Jr, O. H., & Grant, A. E. (Eds.), *Framing public life* (pp.185-194). Londen, Engeland: Routledge
- Forse toename bikers. (2014, 8 mei). *BN/DeStem*
- Goode, E. & Ben-Yehuda, N. (1994). Moral panics: Culture, politics, and social construction. *Annual Reviews Sociology*, 20(1), 49-71.
- Grutterink, B. (2014, 9 mei). VERBETERING: OM maakt werk van verbod motorbendes (3). *ANP*
- Havermans, O. (2014, 9 mei). En nu staan de wegbarricades plotseling in het rustige Susteren. *Trouw*
- Horvit, B. (2006). International news agencies and the war debate of 2003. *International Communication Gazette*, 68(5-6), 427-448.

- Jong en onschuldig?. (2015, 30 mei). *NRC Next*. Geraadpleegd op <https://blendle.com/i/nrcnext/jong-en-onschuldig/bnl-nn-20150530-1499079>
- Katz, K. (2011). The enemy within: The outlaw motorcycle gang moral panic. *American Journal of Criminal Justice*, 36(3), 231-249.
- Kluyvers, S. (2014, 24 mei). Weer aanslag op huis Bandidos-lid; Na Alkmaar, Nieuwstadt en Susteren is Heemskerk aan de beurt. *De Telegraaf*
- Koetsenruijter, W., & Van Hout, T. (2014). *Methoden voor journalism studies*. Den Haag, Nederland: Boom Lemma Uitgevers
- Kuypers, J. (2014, 7 februari). Marechaussee pakt leden motorclub op (3). *ANP*
- Kuipers, S. (2014, 9 mei). Justitie kijkt weer naar verbod motorbendes. *ANP*
- Mancini, P. (2005). Is there a European model of journalism. *Making journalists: Diverse models, global issues*, 77-93.
- Modde, M. (2014, 10 mei). Vier rivaliserende motorclubs in Zeeland controleren en respecteren elkaars bestaan. - Een spelletje om de macht. *Provinciale Zeeuwse Courant*
- Motorclub klaagt Opstelten aan. (2014, 2 mei). *Reformatorisch Dagblad*
- No Surrender. (z.j.). No Surrender MC. Geraadpleegd op <http://www.nosurrendersc.com/no-surrender-mc>
- Politie. (2014). *Outlawbikers in Nederland*. Geraadpleegd op <https://www.politie.nl/binaries/content/assets/politie/documenten-algemeen/publicaties-archief/outlawbikers-in-nederland.pdf>
- Politie zal lidmaatschap motorclub vermelden. (2014, 23 mei). *Provinciale Zeeuwse Courant*.
- Renkema, J. (2004). *Introduction to Discourse Studies*. Philadelphia, PA: John Benjamins Publishing Company
- RTL (tv-zender). (2014, okt 22). Meeuwis & De Mol maken vrienden [video]. Geraadpleegd op <http://www.rtlx.nl/#!/meeuwis-de-mol-maken-vrienden-319878/8a6d7365-f7f4-32d3-acd8-1e177b0386ad>
- Sacco, V. F. (1995). Media constructions of crime. *The annals of the American academy of political and social science*, 141-154.
- Satudarah: vriendenclub of criminele organisatie?. (2015, 19 juni). *EenVandaag*. Geraadpleegd op http://justitie.eenvandaag.nl/tv-items/60295/satudarah_vriendenclub_of_criminele_organisatie_
- Stadshart in de ban van angst. (2014, 10 juni). *Dagblad de Limburger*

- Stoker, E., (2014, 1 mei). Motorclubs verbieden 'colours' te dragen kan lastig worden. *de Volkskrant*
- Tankard, J. W. (2003). The empirical approach to the study of media framing. In Reese, S. D., Gandy Jr, O. H., & Grant, A. E. (Eds.), *Framing public life* (pp.95-106). Londen, Engeland: Routledge
- van der Meulen, J. (2014a, 3 april). Harleydagen niet welkom; Gemeenten schrappen massaal. *Haarlems Dagblad*
- van der Meulen, J. (2014b, 18 april). Harleydag toch van de baan. *Haarlems Dagblad*.
- van der Naald, N. (2014a, 3 februari). Tilburg zet motorclub Satudarah voet dwars door een promotiefeest te verbieden. - Satudarah mag feestje niet vieren. *Eindhovens Dagblad*
- van der Naald, N. (2014b, 10 april). 'Wij slaan terug met eigen, legale wapens'. *BN/DeStem*
- van der Naald, N. (2014c, 8 mei). Welke gewone club heeft nou een zwijgplicht?. *BN/DeStem*
- van der Wal, C. (2014, 1 mei). Brave huisvader? De politie weet wel beter.... *AD/Algemeen Dagblad*
- van den Heuvel, J. (2014, 8 februari). Hoe echt is vrede tussen motorclubs?. *De Telegraaf*
- van den Heuvel, J. & Thimister, B. (2014, 10 mei). 'We leggen ons er niet bij neer'. *De Telegraaf*
- van Gestel, B. (2006). Lokale media en politiek over cameratoezicht: een case studie. *Tijdschrift voor Veiligheid*, 5, 34-52.
- Van Gorp, B. (2006a). Een constructivistische kijk op het concept framing. *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, 34, 246.
- Van Gorp, B. (2006b). *Framing asiel: Indringers en slachtoffers in de pers*. Leuven, België: Acco
- Van Gorp, B., & van der Goot, M. (2009). Van Frankenstein tot de Goede Moeder: de inzet van frames in de strategische communicatie over duurzaamheid. *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, 37, 303-316.
- Vasterman, P., Scholten, O., & Ruigrok, N. (2008). A Model for Evaluating Risk Reporting The Case of UMTS and Fine Particles. *European journal of communication*, 23(3), 319-341.
- Visscher, J. (2014, 5 april). Motorgeweld. *Reformatorisch Dagblad*
- Walbeek, D. (2014, 7 mei). Motorclub 'bedreigend' op 4 mei. *Haarlems Dagblad*
- Welke club heeft zwijgplicht?. (2014, 8 mei). *Dagblad de Limburger*
- Wittenberg, E. (2014, 11 juni). Binnenvallen, aanpakken en afpakken, alleen zo bestrijd je de motorbendes. *NRC Handelsblad*
- Wood, J. (2003). Hell's Angels and the Illusion of the Counterculture. *The Journal of Popular Culture*, 37(2), 336-351.